National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
OCT 5 1981
Newsp'd class mail regis-
tration number 0989.
SECTION DES JOURNAUX

B103/C/4/5

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 67 (2799) XXX aastakäik | Neljapäeval, 24. septembril 1981 — Thursday, September 24, 1981 | Üksiknumbri hind 50 senti

Ühendriigid annavad relvi Afganistani partisanidele

KAIRO — Ühendriikide president Sadat tegi teatavaks, et Washington ostab Egiptuselt N. Liidust omal ajal saadud relvad ja saadab need Afganistani vabadusvõitlejatele. See on esmakordseks juhuseks, kus autoriteetselt poolt kinnitatakse, et ameeriklased varustavad Afganistani antikommunistlikke partisane relvasaadetistega.

President Sadat ütles, et Ühendriikide valitsus pöördus kohe pärast Afganistani okupeerimist Egiptuse valitsuse poole ning soovis osta Egiptuse relvaladudest vene relvi, mis Moskva sinna saatis sel ajal kui Kairo ja Moskva vahel valitsesid soojad vahekorrad. Egiptuse valitsus nõustus relvade andmisega, mis toimetati Ühendriikide lennukitel partisanidele. President Sadat väitis, et ta jatkab Afganistani rahvuslastele nii kaua relvade saatmist kuni okupandid on maalt välja aetud.

Sadat väitis, et tal ei ole teada, kuhu relvad Egiptusest viiakse, kuid Ühendriikide televisiooni saatejaama NBC andmetel toimetatakse need Pakistani ja sealt edasi Afganistani.

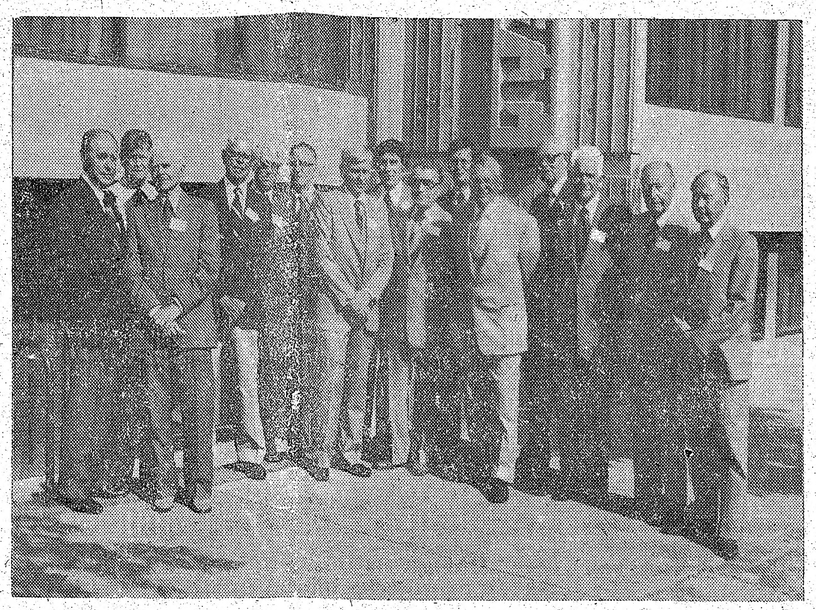

Torontos, Tartu College'i ruumides, toimus möödunud juunis Tallinnas asuva Gustav Adolfi gümnaasiumi 350. aastapäeva pühitsemine. Pildil koosviibimisest osa võtnud endised õpetajad ja õpilased. Vasakult: M. Hansen, A. Reiman, E. Leetma, H. Pärkma, L. Madalvee, E. Türner, T. Kõhelik, P. Truupere, J. Kesamaa, K. Rosen, R. Piirvee, A. Kask, O. Paas, A. Saar ja V. Ruuse.

Kirikute toetus punastele partisanidele

GENF — Kirikute Maailmanõukogu on otsustanud anda 650.000 dollari suuruses summas toetusi 47-le mitmesugusele grupile, kelle eesmärgiks on võidelda Aafrikas rassismi vastu. Suurem toetussumma, ligemale 125.000 dollarit, läheb Namiibia marksistlikule partisanide organisatsioonile SWAPO-le, kes on venelaste ja kuubalaste toetusel organiseerinud tugevad baasid Lõuna-Angoolasse. Nende baaside hävitamiseks teostasid Lõuna-Aafrika Vabariigi rünnaküksused hiljuti suurema rünnaku, kusjuures üks vene ohvitser võeti vangi ja kaks vene punaarmee koloneli said surma.

Venelaste kaotused 10.000 meest

Moskva suured tagasilöögid Afganistanis

BRÜSSEL — Ühendriikide esindajad kinnitasid Brüsselis toimuval NATO konverentsil, et venelased on kaotanud Afganistanis surnutena ja haavatutena 10.000 sõdurit. Punaarmee on kaotanud ka suurel arvul varustust ja kogutud andmete põhjal on partisanide poolt hävitatud ligemale 1000 soomusmasinat.

Suurtest kaotustest tingituna võib oletada, et venelased katsuvad leida võimalusi Afganistanist nägu päästes taanduda,

kuigi selleks on praegu väga vähe väljavaateid.

USA esindajad väitsid, et Washington ei plaanitse Afganistani probleemi lahendamiseks lähemas tulevikus uut initsiatiivi.

Kokkupõrked vene punaarmee ja Afganistani partisanide vahel on muutunud eriti ägedaiks Panjshiri orus, mis asub 60 kilomeetrit pealinnast Kabulist põhja pool.

Venelased on mitmel korral oma jõududega orgu sisse tunginud, kuid on seali alati partisanide poolt suurte kaotustega välja löödud.

USA ähvardab „kättemaksuga"

Suhted Kanadaga teravalt päevakorral

WASHINGTON — Ühendriikide valitsus hoiatab Kanada valitsust oma praeguse rahvusliku energia ja investeeringute poliitika eest, kinnitades, et Kanada poliitika ohustab Ühendriikide ja Kanada vahelisi suhteid ning viib vastu kriisile.

Valitsuse esindaja Myer Rashish mainis, et Kanada on võtnud endale rahvusvahelise majanduselu korraldamisel vastutuse ja kohustusi ning Ühendriigid loodavad, et Kanada need kohustused täidab.

Rashish esitas oma kõvasõnalise kõne New Yorgis, kinnitades muu hulgas, et Ühendriikides on tekkinud tugev liikumine, mis nõuab surve- ja tasumisvahendite tarvitusele võtmist Kanada vastu.

Kanada saadik Ühendriikides Peter Towe ütles ajakirjanikele antud jutuajamisel, et Washington kannatab rohkem kui Ottawa kut Ühendriigid hakkavad Kanadat „karistama".

Solidaarsus:

Moskva sekkub Poola sisemistesse asjadesse

Poola kommunistlik partei on kaotanud sidemed rahvaga

VARSSAVI — Poola iseseisva ametiühingu Solidaarsuse kohalikud osakonnad reageerisid ägeda kriitikaga N. Liidu kommunistliku partei teravasõnalisele hoiatusele Poola valitsusele ja kommunistlikule parteile, nõudes Solidaarsuse juhtide vastutusele võtmist riigivastase tegevuse pärast ja nende karmi karistamist. Solidaarsuse esindajad mainivad, et N. Liit läheb oma läkitustes Poolt juhtkonnale väga kaugele, segades Poola sisemistesse asjadesse, millest võib järeldada, et Poola ei ole enam iseseisev riik oma probleemide lahendamisel.

Solidaarsuse esindaja Janusz Onyszkiewicz mainis ajakirjanikele, et Solidaarsuse juhtkond ja liikmeskond ei lase endid hirmutada ähvardustest ning avaldas arvamist, et peatselt toimuv

Solidaarsuse kongressi teine faas kujuneb tõenäoliselt palju radikaalsemaks kui seda oli esimene faas.

Mõned Solidaarsuse kohalikkude osakondade juhid mainivad avameelselt praeguse olukorra iseloomustamiseks, et Poola kommunistlik valitsus ja partei tegutsevad vastuvad oma poliitilised sammud Moskva survel.

Poola peaministri asetäitja Rakowski mainis uudisteagentuurile PAP-ile, et valitsus ei kavatse lähemal ajal alustada Solidaarsuse esindajatega uusi läbirääkimisi

ning süüdistas Solidaarsuse juhte et need on võtnud endile juba poliitilise opositsiooni ülesanded.

Rakowski mainis, et Solidaarsuse konverentsil vastu võetud resolutsioon, mis nõuab vabade valimiste korraldamist, hävitas kõik võimalused valitsuse ja Solidaarsuse vahel koostöö saavutamiseks.

Mõned tunnusmärgid lasevad oletada, et isegi osa juhtivaid kommuniste on juba hakanud kahtlemata kommunistliku partei võimalustes võimul püsimiseks. Partei keskkomitee liige Walerian Solinski mainis ühele ajalehele antud jutuajamisel,

et kommunistlik partei on tegelikult ainult näiliselt võimul ning on kaotanud oma mõju ühiskonnale.

Ta leidis, et partei peaks olema ette valmistatud võimust loobumiseks ning moodustama opositsioonipartei.

Gromõko rasked süüdistused Ühendriikide vastu

N. Liidu välisministri terav atakk Liitunud Rahvaste Organisatsioonis

NEW YORK — Pärast seda kui Ühendriikide välisminister Alexander Haig oli Liitunud Rahvaste Organisatsiooni üldkoosoleku kõnetoolist N. Liitu kritiseerinud Afganistani okupeerimise pärast, asus N. Liidu välisminister ja kommunistliku partei keskkomitee liige Andrei Gromõko vasturünnakule, süüdistades Washingtoni relvastuse võidujooksu tiivustamises ning oma mõjuvõimu laiendamises kõigis maailmajagudes.

Gromõko oli eriti vihane Poolas viimasel ajal toimunud sündmuste pärast ning süüdistas Ühendriike ja teisi lääneriike Poola sisemistesse asjadesse sekkumises.

Ta väitis, et Washington põimib vaenulikke ja kriminaalseid intriige Kuuba vastu ning viljeleb imperialistlikke ambitsioone Salvadoris.

Gromõko ütles, et Salvadoris kaitsevad patrioodid oma iseseisvust, kuid seal mõrvatakse tuhandeid tsiviilisikuid. „See on üldiselt teada, kes selles on süüdi," mainis Gromõko, vihjates sellega Ühendriikidele.

Puudutades Pärsia lahe piirkonda, mõistis Gromõko hukka Ühendriikide suurte jõudude koondamise maailma suurimate õliallikate piirkonda, väites, et Ühendriikide merejõud peaksid sealsetest vetest lahkuma,

kuna neil ei ole seal midagi tegemist ega midagi kaitsta.

Välisminister hurjutas eriti teravate sõnadega Ühendriikide relvastamist, mainides, et uued lennukid, allveelaevad ja raketid ei ole mõeldud rahu huvides vaid teenivad ainult Ühendriikide imperialistlikke eesmärke. Erilist tähelepanu omistas Gromõko Ühendriikides produktsiooni antud neutronipommidele, nõudes nende keelustamist.

Afganistani olukorda käsitades kinnitas Gromõko, et seal tuleks leida poliitiline lahendus, kuid praegu on seal möllamas väljakuulutamata sõda, mille üheks poolseks on Ameerika Ühendriigid.

Gromõkol oli möödunud kolmapäeval ette nähtud kohtumine Ühendriikide välisministri Haigiga, et arutada päevakorral olevaid probleeme.

Ürjo Kareda Toronto teatridirektoriks

Eestlane Ürjo Kareda, kes varem oli Ontarios Stratfordi teatris dramaturgiks ja töötab praegu CBC raadiosaadete juures juhtival kohal, on vastu võtnud Torontos asuva Tarragon Theatre'i kunstilise direktori koha. 37-aastane Kareda asub oma uuele töökohale eelolevas juunis.

Ürjo Kareda on Ontario teatrimaailmas tuntud nimi, kuna ta oli 1971. aastast kuni 1975. aastani Toronto suurema ajalehe Star'i teatriarvustaja. Ta siirdus Stari juurest Stratfordi teatri dramaturgiks ning kuulus möödunud aastal selle teatri kunstilise juhtkonna neljaliikmelisesse koosseisu.

Uus postistreik ähvardab

OTTAWA — Kanada seisab uue postistreigi lävel, kuna 2200 elektronarvuti programmide koostajat ähvardavad streikima hakata ning postiametnikud ei lähe tõenäoliselt läbi nende tõkestusliinidest. Elektronarvuti programmide koostajatel on õigus streikima hakata täna, neljapäeva, öösel.

N. Liit eitab

MOSKVA — N. Liidu ametlikud kommentaarid tembeldavad Egiptuse valitsuse väite, et N. Liidu saatkond oli seotud president Sadati kõrvaldamise plaanidega, absurdseks. Üks televisiooni kommentaator kinnitab, et selle kampaania eesmärgiks on ässitada egiptuse rahvast üles N. Liidu vastu. Sadati süüdistatakse Ühendiikide ja Iisraeli huvidele kapituleerimises.

Ülemkohus avaldab seisukoha põhiseaduse küsimuses

OTTAWA — Kanada Ülemkohus avaldab oma seisukoha Kanada põhiseaduse Inglismaalt äratoomise ja põhiseaduse täiendamise küsimuses eeloleval esmaspäeval. Ülemkohtu teadaanne otsuse avaldamiseks tabas nii võimul olevat liberaalide parteid kui ka opositsiooni suure üllatusena. Liberaalid on eriti häiritud kuna nende juht peaminister Pierre Trudeau viibib praegu Lõuna-Korea pealinnas Söulis, kust ta jatkab teekonda Austraalias toimuvale Commonwealthi konverentsile.

Esimene naissoost ülemkohtunik USA-s

WASHINGTON — Senat kinnitas ühehäälselt häälte vahekorraga 90:0 Ühendriikide Ülemkohtu uueks liikmeks naiskohtuniku Sandra Day O'Connor'i, kes on Ühendriikide ajaloos esimene naissoost Ülemkohtu liige. Sandra Day O'Connor oli seni Arizona osariigi apellatsioonikohtus kohtunikuks. Ülemkohtu uus liige on sündinud karjoomade farmis Arizonas. Ta on lõpetanud Stanfordi ülikooli kolmandana oma klassis. Praegu on ta 51-aastane ning tal on kolm täiskasvanud poega, kes kõik tegutsevad äri alal.

E. Uustalu pikemale ravile

Nagu varem teatatud, viibib E.V. konsul New Yorgis Evald Uustalu Rootsis, kus ta Lundi ülikoolihaiglas on olnud ravil ja diagnostiseerimisel.

Nagu New Yorgi Vaba Eesti Sõna kuuleb, peab konsul jääma pikemale ravile Rootsi. Leht kirjutab:

„E.V. konsuli Evald Uustalu ootamatu haigestumine võttis tõsisema pöörde kui algul oletati. Viibinud ravil Rootsis, Lundi haiglas, avastati olukord, mis võib kujuneda määravaks tema edasises tegevuses. Ta peab pikemaks ajaks jääma Rootsi ravile, mispärast tema konsuli ametikohustuste täitmine muutub küsitavaks.

Haiglas peeti võimalikuks tema sealt lahkumist ja asumist kodusele ravile."

NEW YORGI EESTI TEATER

Laupäeval, 17. oktoobril kell 4 p.l. Lawrence Collegiate Institute auditooriumis
125 Chatsworth Dr. (Lawrence W. ja Avenue Rd.)

SIDE

EDUARD VILDE DRAAMA 4. VAATUSES

Lavastus: URMAS KÄRNER **Lavakujundus: RAOUL LIND**

Pääsmed eelmüügil alates 21. septembrist Abistamiskomitees Eesti Majas tel. 416-1344, Pokos, 767 Mt. Pleasant Rd. tel. 488-2078 ja S. Valge tel. 469-0664 ning etenduse päeval alates kella 2.30 pärast lõunast — kohapeal. **Pääsmete hind $8.00, õpilastele $6.00**

EKK ontsertbüroo juubeliseeria

1. **Kontsert ja luule**
   Peeter Tammearu helilooming
   Meery Devergnas luule
   Rosemarie Lindau — sopran
   Eugene Kash — viiul
   Andrew Markow'i trio
   pühap., 18. okt. kell 6 õ.
   Royal Conservatory of Music
2. **Tiina Kiik — akordion**
   pühap., 1. nov. kell 4 p.l.
   Royal Conservatory of Music
3. **Kalju Raid'i helilooming**
   NOORTEKOOR „PÄIKE"
   Charles Kipper — dirigent
   Marika Krabi — sopran
4. **Liina Purje — sopran**
   Hillar Liitoja — klaver

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P O Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

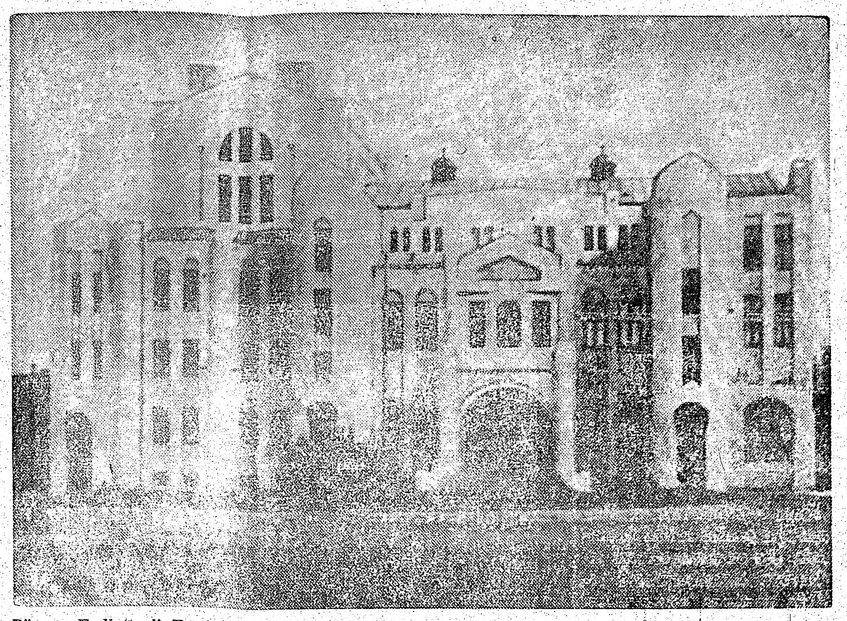

Pärnu „Endla" oli Eesti provintsilinnades üks ilusamaid ja esinduslikumaid teatrimaju. Hoone hukkus sõjamõllus 1944. a. ja kommunistliku rezhiimi ajal on Pärnus ehitatud Lydia Koidula nimeline Pärnu Draamateater.

Kanada versus USA

Kanada ja Ühendriigid ei ole minevikus olnud mitte ainult pika üle Ameerika kontinendi ulatuva ühise piiriga naabrid vaid ka head sõbrad, kes alati on osanud nende vahele tekkinud tüliküsimused ja probleemid lahendada heatahtlikus koostöö vaimus ja suures sõpruses. Viimasel ajal on need kahe naabri vahelised vahekorrad muutunud siiski ebasoovitavalt pinevaks, kuna probleeme on tekkinud palju ning neile ei ole leitud kummagilt poolt rahuldavat lahendust. Endise sõbraliku õhkkonna vaimus katsusid esile kerkinud lahkarvamistele punkti panna president Reagan ja peaminister Trudeau äsja Grand Rapidsis, Ühendriikides, toimunud kohtumisel, kuid selle nõupidamise iseloomustamiseks antud raportid ei ole eriti julgustavad ning läbirääkimiste kohta antud üldsõnaline analüüs kinnitab, et vaatamata lähenemise katsetele jäid mõlema maa vahelised suhted endiselt jahedaiks.

Mis on siis need probleemid ja küsimused, mis viimasel ajal Kanada ja Ühendriikide vahele on tekkinud? Millest koosnevad need tumedad pilved, mis rikuvad mõlema üleaedse vahelisi suhteid ja tekitavad hõõrumisi, mis on eriti ebasoovitavad praegusel momendil, mil ida ja lääne vahelised pinevad vahekorrad nõuavad kõigilt lääneriikidelt vastastikust koostööd, üksmeelt ja vaenukinnaste mahamatmist?

Tundub, et neid häirivaid asjaolusid on üsna palju ning need ei ole ühepoolsed vaid vastastikused. Kui Kanadal on põhjust Ühendriidele teha etteheiteid, siis ameeriklaste südamele on samuti kogunenud terve rida süüdistusi, mida nad enam varjata ei taha ega suuda vaid toovad need rõhutatult avalikkuse ette. Tegelikult ei ole enamus neist küsimustest uued ega verivärsked, vaid on mõlema maa suhteid tumestanud juba pikema aja kestel. Seni on neid hoitud aga ettevaatuse mõttes allasurutuna ja sordiini all, kuid Kanada praeguse valitsuse majanduspoliitika ja rahvusliku hoiaku süvenemise tulemusena on need kerkinud aktuutselt päevakorrale.

Mida on siis mõlemal poolel üksteisele ette heita? Kanada poolel süüdistatakse, et Ühendriikide ettevõtete osakonnad on kudunud põhja pool piiri tiheda majandusliku võrgu ning lämmatanud Kanada majanduslikud ettevõtted. Ühendriikide kapital kontrollib mõjuvalt Kanada maapõuevarasid ja seoses sellega on kogu kanada majandus sattunud lõunanaabri mõjusfääri. Üldise majanduselu domineerimisele kaasuvad aga ka teised häirivad probleemid nagu Ühendriikide suurtööstustest Kanadasse kantud rikutud õhk, mis sajab Kanada põldudel, metsadel ja veekogudel alla happeliste sademetena ja tekitab loodusele ja keskkonnale tohutuid kahjusid. Kui siia liita veel Ühendriikide kõhkʻemine 40 miljardi dollarilise gaasijuhʻmestiku ehitamise finantseerimiseks Kanada loodusliku gaasi viimiseks Ühendriikidesse ja tülid kalapüügi kokkuleppe sõlmimise ümber, siis saame päris mahuka süüdistusakti.

Kuid ka ameeriklased pole kitsid vastusüüdistustega. Nii kurdavad Ühendriikide õlikompaniid, et Kanada diskrimineerib neid oma uue energia poliitikaga ja teeb takistusi Ühendriikide kapitali investeerimiseks Kanadasse, kui need investeeringud ei paku Kanadale kindlakujulisi hüvesid. Ühendriikide ettevõtted on samuti häiritud, et Ottawa energia- ja pangapoliitika teeb kanadalastele soodustusi Ühendriikide firmade ülesostmiseks. Kuid majanduslike probleemide kõrval on ameeriklastel põhjust ettekeiteid teha ka riigikaitselistes küsimustes, kuna Kanada panus NATO-le ja Ameerika kontinendi õhukaitsele on ääretult väike, moodustades ainult 1,9 protsenti Kanada rahvuslikust sissetulekust.

Kahtlemata on kanadalastel õigus kui nad leiavad, et nüüd on viimane aeg hakata ise kontrollima oma rahvuslikke ressursse ja suunata nende produtseerimist ja kasutamist. Kujukaks näiteks on siin Kanada õlitööstus, mis allub 66 protsendi ulatuses Ühendriikide kompaniide kontrollile. Kanada valitsus on hakanud astuma drastilisi samme, et Kanada õlitööstust järkjärgult ameeriklastelt üle võtta. Ameeriklased kurdavad, et nad olid Kanadas teretulnud kui Kanada vajas väliskapitali oma loodusvarade ekspluateerimiseks ja tööstuse ülesehitamiseks, kuid nüüd hakatakse nende ettevõtete tegevust drastiliste võtetega kitsendama. Need kurtmised ulatuvad Valgesse Majja, kus toonitatakse, et Kanada poliitika Ühendriikide firmade suhtes on diskrimineeriv ja vastuolus rahvusvaheliste kaubandusiepingutega.

Ottawa on seni ignoreerinud ameeriklaste kaebusi, kuid nüüd on Valge Maja ja Kongress hakanud otsima võimalusi kättemaksuks. Kaalumisel on terve rida vastuabinõusid, milledest on juba rakendatud Kanada väljalülitamine uuest rahvusvahelisest läänemaailma riikide esindajatest koosnevast organisatsioonist, kes hakkab arutama maailma kaubanduse probleeme. Kuid päevakorral on terve rida korraldusi, mis piiravad kanadalaste majanduslikke operatsioone Ühendriikides.

Kõik tundemärgid viibjavad Ühendriikide ja Kanada vahelise majanduslku duelli teravnemisele. Seda suurendavad veel president Reagani ja peaminister Trudeau suured erinevused majanduslku ideoloogia käsitamisel. Reagan on põhiliselt konservatiiv ja eraalgatuse pooldaja, kuna Trudeau seevastu on sotsialistlike vaadetega liberaal, kes ütlitab suurema võimu koondamist valitsuse bürokraatide ja poliitikuʻe kätte. Tekkinud vastuolud on viinud ristlemispunkʻidesse, kus ei ole oodata vastuolude temperatuuri jahenemist vaid pidevat kuumenemist.

K.A.

Lenin:

Kapitalistid on kurttummad ja pimedad

Ajakirjanik Arnaud de Borchgrave, kes töötab Washingtonis asuva Georgetowni ülikooli Strateegiliste ja Rahvusvaheliste Uurimiste Keskuses, on andnud tabava kirjelduse selle kohta, kuidas valed ja faktide moonutamise taktika on kuulunud N. Liidu strateegiasse algusest peale. Uurimusest on kokkuvõte antud ka Voice of America eestikeelses saates.

1966 otsustati Kuubas peetud Kolme Kontinendi Konverentsil toetada rahvusvahelisi terroriaktsioone. Lääne vastuluurel pole õnnestunud seda otsust ja selle teostamise protsessi täie veenduvusega esitada massimeediumites. N. Liidu strateegia peasihiks on kahjustada lääne huvisid arengumaadel ja destabiliseerida läänemaisi ühiskondi, kuulutades „rahutoimelist koeksistentsi" (detente).

1921 saatis Lenin välisasjade rahvakomissarile Tshitserinile memorandumi, milles muuseas öeldi:

„Isiklike tähelepanekute põhjal välismaal veedetud aastatel olen jõudnud järeldustele, et Lääne Euroopa ja Ameerika haritud ringkonnad on võimetud mõistma praegust olukorda või tõelišt võimupoliitilist tasakaalu. Neid inimesi tuleb võtta kui kurttumme. Meie revolutsioon ei saa kunagi välja kujuneda otseteed kaudu või katkestamatu arenguga. Meie revolutsiooni tuleb edasi viia kiirete spurtide ja järskude peatuste seeriaga, rünnakute ja vaherahudega, mille vältel revolutsiooniline jõud peab tugevnema ja valmistuma lõplikuks võiduks. Kuna kogu maailma ulatusega sotsialistliku revolutsiooni areng nõuab rohkesti aega,

peame kasutama erilisi manöövreid, mis kiirendavad meie võitu kapitalistlike maade üle.

Me peame viivitamatult rajama diplomaatilised suhted kapitalistlike maadega, mille alusceks oleks täielik hoidumine sekkumast nende siseasjadesse. Kurttummad usuksid meid uuesti. Nad avavad meile koguni vaimustusega oma uksed pärani ja nende uste kaudu sisenevad kiires korras diplomaatilised, kultuuriliste ja majanduslike maskide varjus Kominterni ja meie julgeolekupolitsei eriülesannetega agendid.

Tõtt öeldes on see väikekodanlik harjumus, kusjuures aga meie poolt on valetamine meie eesmärkide tõttu õigustatud. Kapitalistid ja nende valitsused kogu maailmas sulgevad oma silmad sellisele tegevusele ja ei ole sealtpeale enam mitte ainult kurttummad, vaid ühtlasi pimedad.

Nad annavad meile krediite, mida meie kasutame kommunistlike parteide finantseerimiseks nendes maades.

Nad varustavad meid tehnoloogiaga, mis meil endil puudub ja aitavad kaasa meie sõjatööstuse ülesehitamisel mida me hiljem vajame võidukateks rünnakuteks oma varustajate vastu. Teisi sõnu: nad on alati valmis töötama iseendi vabasurma ettevalmistamiseks".

1968. aastal, mil toimusid üliõpilasrahutused kogu maailmas, Põhja-Vietnami sõjaline ofensiiv ja maiülestõus Prantsusmaal, otsustas KGB seada oma lõppeesmärgiks „strateegilise võidu saamise USA ja NATO üle ilma sõjapidamise vajaduseta".

KGB programm põhineb hiina filosoofi Sun Tzu õpetusel, et „võitlemine on kõige primitiivsem sõjapidamise viis vaenlase vastu". Tulevat silmas pidada nelja põhimõtet:

1. Naeruvääristada kõiki vastasmaas kehtivaid traditsioone.

2. Mässida nende juhid kriminaalsesse tegevusse ja teha nad kaaskodanike põlguse sihtmärgiks.

3. Muuta kõigi vahenditega teravaks vastasriigis esinevad lahkhelid.

4. Assitada noored üles vanade vastu.

„Ülimaks saavutuseks pole saavutada sada võitu sajas lahingus, vaid vaenlase vägede alistamine ilma võitlemata."

KGB vahendite hulka kuulub: mõjuagentide värbamine läänes, läänemaade juhtide diskrediteerimine, valeinformatsiooni levitamine, sisseimbumine vasakpoolsetesse rühmitustesse, salajane toetus terrorismile.

Ennekõike aga lääne informatsiooniteenistuse manipuleerimine. Ajakirjanduse kaudu tuli saboteerida lääne vastuluuret, seda „paljastades".

Tuleb tekitada müüte. N. Liit taotleb kapitalismi hävitamist läänes. Aga kui sellest räägitakse läänes, tuleb see teha naeruväärseks „külma sõja" propagandaks.

Andrei Sahharov väidab, et läänes on küllalt kodanikke, kes edutavad N. Liitu. Nende hulgas on idealiste, karjeriste, naiivseid (keda Lenin kutsus „kasulikeks idiootideks") ja ostetuid (raha eest või muude vahenditega).

Eriti katsub KGB hankida neid valitsusringkondadest ja ajakirjanike hulgast.

Praegu katsub N. Liit saavutada omameelseid valitsusi aladel nagu Pärsia lahe ümbrus, Aafrika lõunaosa ja Kesk-Ameerika. Vastavad rezhiimid esinevad vajalikul hetkel „abipalvetega" N. Liidule.

FBI USA-s on asunud vastuaktsioonile KGB ikka aktiivsemale tegevusele sõjalise ja tööstusliku spionaazhi alal. Igal aastal tehakse u. tuhandele USA kodanikule ettepanek hakata andma informatsiooni KGB-le.

Arvatavasti toetab N. Liit ka läänes esinevaid tuumajõuvastaseid liikumisi. Kahtlematult toimub see praegu Lääne-Euroopas levinud USA-vastase „rahuliikumise" ja „tuumarelvavabade" tsoonide propaganda osas.

Poolat ähvardab raske talv

Toidu, rõivaste ja kütteaine puudus hakkab tundma andma

VARSSAVI — Poola valitsus kutsus ühiseks koosolekuks kokku kõik suuremate linnade ja provintside kõrgemad juhid, et arutada praegust pingelist olukorda Poolas. Pärast nõupidamist välja antud kommünikees mainiti, et valitsus on valmis kõigiks ootamtusteks, mis võivad praeguste sündmuste raamides esile kerkida. Valitsuse ja partei toetuseks on viimaste päevade jooksul esitatud televisioonis jutuajamisi poola sõduritega, kes mõistavad hukka ametiühingu Solidaarsuse poliitilised ambitsioonid.

Poola teadeteagentuuri PAP-i andmetel on toiduainete puudus Poolas võtnud katastrofaalse ilme, samuti on puudus paljudest sellistest tarbekaupadest nagu soojad riided ja jalanõud.

Kuid talve tulekul ähvardab ka kütteainete puudus kuna Poola kivisöe toodang on viimaste kuude jooksul ohtlikult langenud.

Praegust olukorda tahavad kaaluda ka Solidaarsuse juhid, kes pidid käesoleva nädala algul kokku tulema.

Poola katoliku kirik on seni ajani olnud Solidaarsuse ja partei vahel mõõdukaks vahemeheks, kuid äsja saatsid kirikujuhid välja ringkirja,

milles nõuti tööliste õigust oma seisukohtade avaldamiseks riigi poolt kontrollitud massimeedias.

Ringkirja loeti ette paljude kirikute kantslites.

Die Welt vastupanust okupeeritud Eestis

Läänesaksa suurleht Die Welt tõi 9. juulil esiküljel ära kaheveerulise kirjutise pealkirjaga „Eestis kasvab vastupanu Moskvale". Artikkel tugineb informatsioonidele, mida eestlased on oma kodumaalt saanud.

Mh. on intervjueeritud Eesti Päevalehe toimetusliiget Ülo Ignatsit, kelle sulest on ilmumas uus raamat eriti noore sugupõlve vastupanust Eestis.

Die Welt konstateerib: „Eestis käärib. Selle Balti riigi elanikkond, kes pärast ainult 22 aastat kestnud iseseisvust liideti N. Liidu külge ja on praegugi Nõukogude liiduvabariik, paneb ikka ja jälle vastu sovjeti ülemvalitsusele ja ülemvõimule."

Kommentaarid

Moskvale ei meeldi Lääne-Saksamaa praegune sotsialistide-liberaalide koondusvalitsus, keda peetakse liiga sõbralikuks ja vastutulelikuks Washingtonile. Sellest ebasümpaatsest hoiakust tingituna on ka Lääne-Saksamaa kantsler Helmut Schmidt ja välisminister Genscher pidevalt Kremlist lansseeritud rahupropaganda märklauaks. Teise viiulina on selleks kallaletungiks rakendatud Lääne-Saksamaal loodud „rahuliikumine", mida toetavad igat liiki pahempoolsed organisatsioonid ja üsna silmapaistval kujul ka kirikliikud ringkonnad. „Rahuliikumise" juhtide ülesandeks on rahvamassidele „selgitada", et kantsler Schmidt ja välisminister Genscher liialdavad N. Liidu hädaohuga ja on oma hinge Ühendriikide presidendile Reaganile maha müünud toetades tema „ohtlikku" relvastamispoliitikat.

Moskva raevulained võtsid tunduvalt hoogu ja kõrgust juurde pärast seda kui ka Prantsusmaa uus president Mitterrand Euroopa kaitsepoliitika kujundamisel Schmidtiga ja Reaganiga ühist keelt rääkima hakkas. Punase pealinna kommentaatorid leiavad, et kantsler Schmidti välispoliitika ei ole „konstruktiivne" ning et ta koos Reaganiga viib kogu maailma tuumasõtta, mille tagajärgi keegi ei oska ette näha.

Kuid õunapuud, mille otsas kantsler Schmidt istub, ei raputata mitte ainult Moskvas, vaid ka Bonnis. Ja seda ei tehta seal mitte ühe vaid kahe käega. Ühest küljest on kantsleril suuri raskusi oma partei pahempoolse tiivaga, kes ujub silmatorkavalt sügaval N. Liidu sõiduvees ja sümpatiseerib Moskva maskeeritud rahupoliitikale. Kuid teisest küljest on Schmidtil tekkinud probleeme ka oma koalitsioonipartneri liberaalide parteiga ja selle juhi välisminister Hans Dietrich Genscheriga. Mõlemaid võimul olevaid parteisid on hakanud lahutama majanduslikele probleemidele lahendusvõimaluste otsimine ja Bonnis pannakse erilist rõhku Genscheri äsjasele kohtumisele opositsioonis oleva kristlik-demokraatliku partei juhi Helmut Kohl'iga.

Kas Bonnis on oodata liberaalide ja sotsialistide koalitsiooni lõhenemist ja liberaalide koostööd kristlik-demokraatidega? Poliitilised vaatlejad ei pea seda praeguses olukorras siiski võimalikuks kuigi uue koalitsiooni lõhna on õhus kergelt tunda. Igatahes liberaalide juhi Genscheri sammudest võib järeldada, et ta teeb selle koalitsiooni loomiseks ettevalmistusi, milledel võivad olla üsna peatselt praktilised tagajärjed.

★

Ühendriikide president Ronald Reagan ja tema kaitseminister Gaspar Weinberger on unustanud suures relvastuse suurendamise tuhinas kõige tähtsama teguri tugeva riigikaitse moodustamisel — elava jõu, mis paneb kõik need kallid masinad liikuma ning vajaduse korral võtab ka püssi või mõne teise relva kätte ning asub kaitsekraavi vaenlase pealetungi pidurdama.

President Reagan andis oma valimiskampaania ajal terve rea lubadusi, mida nüüd on raske täita ja mis on teataval määral vastuolus tema üldise sise- ja välispoliitilise liiniga. Üheks selliseks lubaduseks oli palgasõduritega Ühendriikide riigikaitselise süsteemi ülesehitamist jatkata ning kõrgemate palkadega parema ja kvalitseerituma sõjaväe koosseisule rõhku panna. Ettevaatuse mõttes ei kaotanud Reagan siiski president Carteri ajal rakendatud algatust kutsealuste noorte registreerimiseks, mis võimaldaks tarbe korral sujuvalt sundsõjaväeteenistuse rakendamise.

Reagan ja tema administratsioon ei ole kahjuks siiski sellele registreerimisele vajalikul määral rõhku pannud ning vaatamata presidendi kindlakäelisele poliitikale mõnes teises sektoris on siin asju aetud lihtsa vabajooksuga — läheb nii kuidas läheb ja tuleb nii kuidas tuleb. Ja sellise poliitika negatiivsed tulemused on selgesti näha. Paljud kutseealised noored lihtsalt ei registreeri ja löövad kogu asjale üle-

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

26. ja 27. septembril
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

3. ja 4. oktoobril
dr. H. Tari, tel. 922-3824

Tartu 13. sajandi raha Soomes

Soome iseseisvuseaja kõige laiemad väljakaevamised, et otsida keskaegset kirikut Kemimaal, Valmariniemis Põhja-Soomes, on olnud tulemusrikkad. Ilmselt kirik ehitati 13. sajandi algul.

Asja teeb huvitavaks asjaolu, et leiti üheksa vana hõbemünti pärit keskajast. Kõige vanemad nendest 13. sajandi keskelt. Enamik rahadest on rootsi nn. brakteaatid (õhukesed ainult ühele poolele pressitud väiksed mündid) mida kunagi varem pole leitud Põhja-Soomes.

Rahade hulgas on ka üks 13.-sajandi lõpust Tartu ööriline (ävrityinen). Kuidas see raha Põhjalasse jõudis, seda ei ole veel selgitatud. Kirik põletati maha venelaste poolt 1517.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

olevalt käega. Kui president Carter 1980. aastal 18-aastaste kutsealuste noorte registreerimise rakendas, siis siirdusid 93 protsenti kutsealustest postkontoritesse ja täitsid vastavad formularid, mis kinnitasid nende kõlbulikkust sõjaväeteenistuseks. Käesoleva aasta esimese kolme kuu kestel on aga ainult 69 protsenti kutsealustest registreerimas käinud, mis näitab ükskõiksust registreerimisele.

Millest on selline valitsuse korralduste ignoreerimine tingitud? Selget vastust ei oska siin keegi anda. Paljud sõjaväelised eksperdid arvavad, et suur süü on siin valitsusel, kuna president Reagan pole viimasel ajal oma seisukohta selgesõnaliselt deklareerinud. On aga ka neid, kes mainivad, et sunduslikust sõjaväeteenistusest ei tehta Ühendriikide avalikkuses üldse juttu — kogu see asi on nagu unustatud ja kalevi alla pandud. Võib isegi oletada, et paljud noored ei ole registreerimise vajalikkuses teadlikud, kuna sellest ei räägita ega kirjutata.

Asjatundjad mainivad, et sundsõjaväeteenistuse registreerimisest kõrvale hoidmine oma Ühendriikide süsteemi juures väga lihtne ja kerge. Seaduste andjad ja ametivõimud on teinud kõik selleks, et soodustada seadusest kõrvale hiilimisi. Nii näiteks anti 1974. aastal The Privacy Act, mis keelab sotsiaalkindlustuse andmete kasutamist kutsealuste noorte kindlaks määramiseks. Milleks selline imelik ja vastuoluline korraldus anti, jääb mõistmatuks. Kutsealuste registreerimist korraldav Selective Service'l puuduvad sellega igasugused võimalused registreerimisele alluvate noorte kontrollimiseks ning seni on noorte vastutusele võtmine toimunud ainult isiklike kaebuste alusel. Viimasel ajal on Selective Service siiski hakanud asja tihedamalt liigutama ning on muretsenud endale ühelt vastavalt ettevõttelt keskkoolide lõpetajate nimekirja, mille alusel hakatakse noori taga otsima. Sealjuures jääb selgusetuks, kuidas on lood nende noortega, kes keskkooli ei lõpeta.

Nagu siit nähtub, on Ühendriikidel veel väga palju teha ja pikki samme astuda enne kui nad suudavad viia oma sõjaväe sellisele tugevale tasemele, millest räägib president Reagan. Esmajoones peaks aga president selgeks tegema, kas ta pooldab ja on valmis rakendama sunduslikku sõjaväeteenistust, mida Ühendriigid praeguses rahvusvaheliselt pinevas olukorras tungivalt vajavad. Kõvad sõnad, uued lennukid ja suured laevad üksi ei aita — nende mehitamiseks ja käsitsemiseks on vaja ka mehi, kes oma ülesandeid ei täida raha pärast vaid kohustusest oma maa ja rahva vastu.

AMI

Toronto külje all asuvas Hamiltonis on Eesti Pensionäride Klubi arendanud aktiivset ja mitmepalgelist tegevust. Pildil klubi juhatus. Esireas vasakult: Elsa Voode — laekur, Hilda Kleiner — esinaine, Raoul Edari — abiesimees, Varjo Reio — kirjatoimetaja, Magda Michelis — laekur. Seisavad: Ants Elken, Gustav Kilk, A. Parras, Theodor Maripu, Adar Voode.

Poola eksiilvalitsuse toetus Solidaarsusele

Eksiilvalitsuse peaminister külastas Torontot

Möödunud nädalal viibis Torontos Poola Londonis asuva eksiilvalitsuse peaminister Kazimir Sabbat. Sel puhul korraldati Euroopa Ikestatud Rahvaste Kanada Komitee kokkutulek, kuhu kuuluvad seitsme rahvusgrupi keskorganisatsioonide esimehed või nende esindajad. Kokkutulekul andis Kazimir Sabbat ülevaate Poola praegusest olukorrast ja poolakate vabadusvõitluslikust tegevusest.

Nagu Kazimir Sabbat informeeris, on Londonis asuv Poola eksiilvalitsus aktiivselt tegev poolakate vabadusvõitluses, toetades Poolas Solidaarsuse liikumise tegevust. Eksiilvalitsus on omalt poolt ühenduses poola keskorganisatsioonidega üle maailma ja omab nende tunnustuse ja toetuse. Nagu K. Sabbat märkis, algas suuremate vabaduste nõudmise liikumine Poolas pärast paavsti külaskäiku Poolasse.

Praegu iga kolmas poolakas on Solidaarsuse liikumise liige.

Mis puutub Moskva ähvardustesse Solidaarsuse liikumise vastu, siis need ähvardused, mis on jäänud teostamata, kaotavad poolakate juures oma usutavuse. K. Sabbat ütles oma arvamisena, et kui venelased peaksid tungima Poolasse, siis Poola armee hakkab vastu.

Omalt poolt soovitab Poola eksiilvalitsuse juht, et ka teiste ikestatud rahvaste vabadusvõitluslikud organisatsioonid peaksid julgustama oma rahvaid suuremaid vabadusi nõudma. Eestkätt tuleks nõuda ikestatud maades tsensuuri nõrgendamist. Poolas olevat juba enne Solidaarsuse liikumist olnud 43 iseseisvat väljaannet, kes ei lasknud ennast keskvõimu poolt tsenseerida.

Tsensuurivabaduse nõudmine oleks esimeseks sammuks vabadusvõitluses kommunistlike rezhiimide vastu.

Ka töölised peaksid julgemalt oma nõudeid esitama. On saadud teateid, et Tshehhoslovakkias on juba paar vaba ametiühingut asutatud. Järgmiseks riigiks, kus võib esile puhkeda rahvale suurema vabaduse nõudmine, võib tõenäoliselt olla Ida-Saksamaa. Seal olevat viha venelaste vastu väga suur, kuigi kommunistlik rezhiim on väga range.

Poola eksiilvalitsuse sooviks on saavutada suuremat koostööd teiste ikestatud rahvaste vabadusvõitluslike ringkondadega, et saavutada suuremaid tulemusi nende rahvaste vabadusvõitluse alal.

Kohtumisest Poola eksiilvalitsuse peaministriga Torontos võtsid osa balti keskorganisatsioonide poolt EKN esimees L. Leivat,

Läti Liidu esimees T. Kronbergs ja abiesimees dr. L. Lukss ja Leedu Ühiskonna esindaja J. Simanavicius, Poola Kongressi abiesimees L. Kogler, Tshehhoslovakkia, Ungari ja Ukraina keskorganisatsioonide esindajad. Kohal olid ka K. Sabbati abikaasa ja Poola eksiilvalitsuse esindaja Kanadas piiskop Francis Pluta.

Kotkajärv eesti „sisemereks"

Skaudisõprade erakorraline peakoosolek

Neljapäeva, 17. septembri õhtul toimus Eesti Maja noorteruumis Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi erakorraline peakoosolek. Osavõtjaid oli 28. peamiselt Kotkajärve metsakruntide omanikud. Koosolek tegi väikese, kuid olulise muudatuse seltsi registreeritud põhikirjas ja volitas juhatust jatkama n.n. „uudismaa" ostu tehingut laiendatud kujul. Ostuga jääb Kotkajärv tulevikus täielikult skaudisõprade maa sisse.

Koosolek, mida juhatas TESS-i esimees Lembit Pikkov, võttis vastu juhatuse ettepaneku seltsi „charteri" muutmiseks Ontario provintsivalitsuse registris. Muudatus osutus vajalikuks, et juriidiliselt fikseerida seltsi heategevat ja taksivaba staatust.

Esimees andis aru ka ostu all oleva Kotkajärve ranna tehingu arengust.

„Uudismaa" ostu käigus on tulnud ootamatu seisak. Kuigi rannariba hõlmab kolme järvekrunti, millest üks kuulub TESS-ile, on see kinnistatud maaregistrisse ühe üksusena ja saab ainult sellisena müügile tulla. Seega tuleks ostetav maa pinnalt rohkem kui kaks korda suurem, kui varem kavatseti. Maatükk piirab nüüd aga Kotkajärve täielikult ja see muutub eesti skaudisõprade sisejärveks.

Koosolek otsustas üksmeelselt, et seda võimalust tuleb kasutada ja andis seltsi juhatusele volitused maa senise omanikuga asjaajamise jatkamiseks ning tehingu läbiviimiseks.

Esimees teatas koosolekule, et „uudismaa" ostu finantseerimiseks on loodud toimkond Heino Jõe juhtimisel, kuhu kuuluvad veel Harold Kivi, Hilja Kuutma, Jaan Lepp ja Gunnar Mitt. Toimkonna kaudu on maa ostuks seni laekunud üle $4000.— ja koosolekul pandi sellele veel $250.— juurde.

Koosolekul algatatud küsimuste ja läbirääkimise all käsitleti suvituskruntide omanike organiseerimise, Kotkajärve metsa hooldamise ja majandamise ning üldise heakorra küsimusi.

Seltsi liikmetele saadetava „Kratti" nimelise bülletääni osas selgus, et see pole seltsi juhatuse häälekandja vaid mõnede seltsi liikmete ettevõte, mis seltsile kulusid ei tee.

Viimastes numbrites on „Kratt" arendanud poleemikat peakoosoleku ja juhatuse otsuste vastu, mida koosolekul noteeris skautide maleva juht Silver Kask.

260.000 inimest meeleavaldusel Washingtonis

WASHINGTON — Ühendriikide pealinnas Washingtonis toimus möödunud laupäeval suur meeleavaldus president Reagani majanduspoliitika vastu, mis taotleb sotsiaalhüviste vähendamist riigi eelarve tasakaalu viimiseks. Demonstratsioon kujunes tõenäoliselt kõige suuremaks sellelaadiliseks üritusteks Ühendriikide ajaloo kestel, kuna sellest võtsid osa ligikaudu 260.000 inimest. Meeleavalduse organiseerijateks olid ametiühingud ja ligemale 150 mitmesugust organisatsiooni.

KLENK'i ja Geislingeni sõpruspäevad

KLENK- ja Geislingeni (GEG) sõpruspäevad toimuvad tänupühade ajal 26.—28. nov. 1981 Chicago Eesti Majas ja selle lähedal asuvas Marriott Lincolnshire Resort hotellis.

Neljapäeval, 26. nov. on kogunemine Marrott hotellis. Informatsiooni tuba avatakse kell 10.00 hommikul. Õhtul kell 19.30 toimub kontsert Eesti Majas, kaastegevad Jüri Täht, tshello, Albert Siska, klaver, teine osa esitatakse noorte talentide poolt Guido Laikve juhtimisel.

Reedel, 27. nov. eesti kultuurilistе ettekannetega esinevad Roman Toi, Walter Rand, Aare Truumaa, Vello Salo, Taavo Virkhaus ja Rutt Tulving. Õhtusöök korraldatakse Eesti Majas ja kell 19.30 samas Geislingeni õhtu, kaastegijad, Jyri Kork, Rudolf Lipp, Riina Reinik, Guido Laikve jt. Tantsuks mängib Albert Siska orkester.

Laupäeval, 28. nov. eestiainelise loengutega esinevad Felix Oinas, Mardi Valgemäe, Priit Vesilind ja Vello Sermat. Õhtusöök on Eesti Majas, kell 19.30 Sõpruspidu; Rene Ufer esitab oma loomingut, Albert Siska orkester mängib tantsuks, Enn Kiilaspea on teadustajaks.

Kõik loengud ja päevased ettekanded toimuvad Marriott hotellis, õhtused kavad aga Chicago Eesti Majas. Üldpileti hind kõikidele üritustele on 40.00 dollarit isikult, õhtusöögid ja joogid on eri maksu eest. Noortele on loengute pääsmele hinnaalandus.

Reservatsioon ja informatsioon on saadaval Urve Auksi ja Astrid Jaansoni käest, aadressil: Astrid Jaanson, 1141 S. Kaspar Ave., Arlington Heights, Ill. 60005, tel. 312-255-7535. Chicago Eesti Maja tel. 312-537-9585 või 312-537-8016. KLENK-Geislingeni Sõpruspäevad on avatud kõikidele eestlastele, eriti soovime näha eesti noorust.

Korraldajad

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp.
Ühenduses on jõud reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)
LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

All Languages Ltd
"Helping People to Communicate"
ALS
Translators and Interpreters
in over 70 Languages
French for the Quebec Market
Suite 1105, 67 Yonge St., Toronto, Ont., M5E 1J8 (416) 361-0303

ANDRES KÜNG
MIS TOIMUB SOOMES
Kirjastus Välis-Eesti & EMP
311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c
Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-politikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud lugejaile palju uusi andmeid.
Müügil Vaba Eestlase talituses

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadas:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „.....
..... 19.... . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
22 WESTMORE Dr., Suite 209
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

ARMAST POEGA JA KALLIST ISA

TAIMO KUHLBERG'i

sündinud 5. juunil 1931 Tartus
surnud 22. septembril 1981 Torontos

mälestavad sügavas leinas
EMA
tütar ANNE-MARIE
poeg MARK

Armast venda

TAIMO KUHLBERG'i

mälestavad leinas
õed ELLEN MERET ja ILME SEPP
perekondadega
SUGULASED Kodu-Eestis

ARMAST RISTIISA JA SÕPRA

TAIMO KUHLBERG'i

mälestavad leinas
ristitütred ERIKA ja LIISA
HEINO perekonnaga
KALJU perekonnaga
UDO perekonnaga

Soovime Sulle rahulikku und

Puhka rahus armas

TAIMO KUHLBERG

Mälestavad ja avaldavad kaastunnet omastele
MARGOT ja ILMAR HEINSOO
EHA ja HANS LUPP

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MINU KALLIS
ABIKAASA JA MEIE ISA

EDWARD POOM

sündinud 22. detsembril 1924 Selistes
surnud 19. septembril 1981 Torontos

mälestavad valusas leinas
LYDIA
AVO
INGRID
SUGULASED Eestis

Sest Sina, Issand, oled hea ja andeksandja ja rikas heldusest kõigile, kes Sind appi hüüavad.
Laul 86:5

Oma vilistlast

ARTUR KULGMA'd

sündinud 2. novembril 1907 Eestis
lahkunud 21. septembril 1981 Rootsis

mälestab leinas
KORPORATSIOON ROTALIA

Ootamatult lahkunud meie väga armastatud hääd sõpra

EDWARD POOM'i

mälestavad sügavas leinas
AMANDA ja KONSTANTIN KÜNG

HEAD PEREKONNASÕPRA

EDWARD POOM'i

mälestavad sügavas leinas
REIN ja SELMA
TIIT ja LINDA
TARMO ja MARET
HEINO ja LINDA
MATI ja TIIU
ELMA ja ADO
VALLY

Mälestuse kauneid jälgi südameisse jätsid meil.

Ootamatult lahkunud nõukogu liiget

EDWARD POOM'i

mälestavad
TORONTO EESTI AP. ÕIGEUSU KOGUDUS,
NÕUKOGU, JUHATUS ja VAIMULIK

Igavene mälestus

Kauaaegset head sõpra

EDWARD POOM'i

mälestavad
ARNO ja EVI KOPPEL

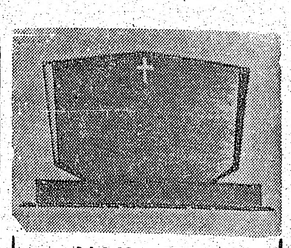

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

Jõekäärul müüa
SUVILA KRUNT
100 x 150 jalga
Miinonen Rd. Hind $10.000,00
Helistada 1-819-889-2543

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aastz teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS

817 Mt. Pleasant Rd., Toronto.
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS 27. septembril — 11 homm. — kell 10.45 esineb harpsikordil Karin Ilves. Jumalateenistusel teeb kaasa leerieelsete koor Margit Viia juhatusel. Leerieelsed kell 11 homm. Pühapäevakool. Teenib õp. O. Puhm, organist R. Toi.

KODUMAALT LAHKUMISE JA LANGENUTE MÄLESTUS-JUMALATEENISTUS, pühapäeval, 4. oktoobril kell 11 hommikul. Leerieelsed.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

Endel Kool suri

Manchesteris, Conn. suri 11. septembril vereklombi südamesse liikumise tõttu seltskonnategelane, ERKÜ juhatusliige, juhatusliige Võitlejate Ühingute Liidus ja selle ülemaailmses keskuses, Connecticuti E. Võitlejate Ühingu esimees, juhatusliige sealses Eesti Seltsis ja liige reas teistes organisatsioonides Endel Kool.

Sünd. 1924 Viljandis Põllumeeste Kogude häälekandja „Oma Maa" toimetaja F. Kooli pojana, lõpetas ta Viljandis gümnaasiumi. Edasiõppimise katkestas sõda, mis temagi kaasa haaras, millest ta õnnekombel väljus eluga. Põgenikuaastad veetnud Augsburgi laagris, emigreerusid Koolid sealt USA-sse, jäädes elama Connecticuti. Töötanud alul mitmel alal, viis teda kunstianne osariigi teenistusse.

Adele Täheväli surnud

Stokholmis Danderydi haiglas suri 25. augustil Adele Täheväli, end. Stokholmi eesti koguduse õpetaja praost Aleksander Täheväli lesk ja peapiiskop Konrad Veemi ämm.

Adele Täheväli on sündinud 25. juunil 1893. Oma pika eluaja jooksul oli ta aktiivne paljudes kiriklikes ja ilmalikes organisatsioonides, nende hulgas Eesti Naisklubi, kus ta tegutses juba kodumaal ja jatkas selle rekonstrueerimisel Stokholmis.

Leinateateid

Leicesteris suri 31. augustil Enno Ots, sündinud 4. veebruaril 1904 Alatskivil.

Inglismaal, Derbys suri Anna Marie Taling, neiuna Olem, sündinud 31. oktoobril 1903 Pada vallas, Virumaal.

Münsteris suri 16. augustil August Vaarmaa, sündinud 4. detsembril Are vallas, Pärnumaal.

Rootsis suri August Tomson.

Jacksonis, N.J. suri 12. augustil Paul V. Treumuth, sündinud 9. jaanuaril 1932 Antslas.

New Yorgis suri 8. augustil Evi Kaasik, neiuna Vaher, sündinud 16. oktoobril 1929 Paistus.

Sydneys, Austraalias suri 13. juunil Herman Mölder, sündinud 17. jaanuaril 1915 Puurmanis.

Sydneys suri Elmar (Käbi) Kibal.

Austraalias suri 29. augustil Heino Sander, sündinud 19. jaanuaril 1926.

Melbourne'is suri 29. juulil Vera Schmidt, sündinud 10. märtsil 1896 Tallinnas.

Rootsis suri Adelaide Berg, sündinud 1898.

Tallinnas suri 29. juulil Toomas Raidma, sündinud 6. septembril 1941 Tallinnas.

MÜÜA

KORTER 2368 Queen St. E. korter nr. 20.

Inf. hel. R. Kuus, tel. 781-0021

Eesti kalandusele on tekitatud ränka kahju

Kalakaitse ajaloost Eestis enne ja nüüd

Vana ja uue rooma õiguse järgi loeti kõiki looduses vabalt elavaid loomi peremeheta varaks, ja seepärast olid ka jaht ja kalapüük kõigile vabad. Seda ka Eestis, sest meie veekogud olid kuni XVIII sajandini väga kalarikkad. Näiteks kirjutab Russov oma „Liivimaa kroonikas", et „kogu Livoonias ja eriti Eestimaal ei ole sõna otseses mõttes ühtegi lossi, alevikku, mõisat ega küla, kus ei leiduks häid järvi või voolavaid jõgesid või ojasid, kus kasvavad mitmesugused kalad ja vähid; ja seda niisuguses külluses, et vaevalt ühelegi talupojale keelatud on püüda kalu ja vähke ja neid oma soovi järgi müüa."

ALAN HENRY TALLMEISTER

Lõpetas Toronto Ülikooli arsteteaduskonna M.D. kraadiga juunis 1981. Sündinud Torontos 1955. Keskhariduse saanud Birchmount Collegiate Institute's, mille lõpetas aastal 1974. Õppis keemiat McMaster ülikoolis Hamiltonis, saavutades B.Sc. kraadi aastal 1977. Akadeemiliselt kuulub Korp! Fraternitas Estica'sse.

Üldse käsitlesid vanemad seadused kalapüüki kui tuluallikat. Ka Hupel jutustab, et veel XVIII sajandil maksid rannamehed enamiku oma maksudest kalades. Maksu arvestamisel vastas leisikas (8,19 kg kuivatatud särge ühele kuuendikule taalrile, leisikas kuivatatud latikat või siiga kahele kolmandikule taalrile ja leisikas kuivatatud haugi või ahvenat poolele taalrile. Tünder (arvatavasti 132,74 l) soolarääbist või silku 2 taalrile ja tünder soolaturska, -latikat või -siiga 3 taalrile ning 1000 kuivatatud räime poolele taalrile. Et taalris oli 90 krossi ja jalapäev maksis 3 ning hobusepäev 4 krossi, siis võis rannamees leisika kuivatatud kaladega tasuda 5—20 jalapäeva või 4—15 hobusepäeva,

kuna tünder soolakala asendas 60—90 jalapäeva või 45—68 hobusepäeva.

Kui kala- ja loomavarud vähenesid, hakati ulukeid ja kalu maa viljaks pidama, mille tõttu ka jahi- ja kalapüügi õigus läksid maaomanike kätte. Aastast 1644 on teada esimene korraldus, mille järgi laevatatavais jõgedes pidi keskele jääma vähemalt 12 küünart (6,4 m) ja teistes jõgedes ning ojades 6 küünart vaba vett. Liivimaa maaseaduses, mis pärineb 1671. aastast, esineb aga juba esimene säte, mis viitab kalade kaitsele. Nimelt ei tohi keegi jõgesid ja ojasid kaldast kaldani tõkestada, sest kaladel peab olema vaba läbipääs ja paatidel ning parvedel vaba läbisõit.

XVIII ja XIX sajandil korraldasid kalapüüki oma valduste piirides kohalikud maaomanikud, kelledest igaüks pani selleks maksma oma seadused. Seepärast esineski Eesti alal kuni XX sajandi alguseni nii palju mõisnike, linnavalitsuste ja teiste poolt väljaantud määrusi ja eeskirju, et neist tervikuna peaaegu võimatu on ülevaadet saada.

Kalavarude vähenemise kohta esitas Liivimaa kuberner 1848. aastal kaebuse Vene tsaarile ja süüdistas kalureid, kes kasutavad tihedasilmalisi või koguni linasest riidest võrke, milledega hävitatavat ka kalade järelkasv.

Et vältida kalavarude täielikku hävimist, tegi kuberner ettepaneku: piirata kalapüüki teatud aastaajal, määrata kalavõrkudele kindel silmade suurus ja sisse seada range kontroll kalapüügi üle.

Selle ettepaneku — ja kogu küsimuse — selgitamiseks saatis Riigivarade Ministeerium Eestisse erikomisjoni, mille esimeheks määrati loodusteadlane akadeemik K. E. v. Baer. Uurimisele kuulus Peipsi järv, Soome lahe ja Läänemere kalapüügi olukord. Uurimistööd algasid 1851. ja lõppesid 1859. aastal, kusjuures uurimise käigus esitas Baer 7 aruannet. Nendes pidas ta kalavarude vähenemise põhjuseks Peipsi järves tihedasilmaliste püüniste kasutamist. Kalade kasutamise osas selgus, et isegi kevadistest, mesilasesuurustest kalakestest keedeti suppi, suuremaid 1—2 tolli pikkusi ahvenaid veeti kuivatatult mujale.

Üksnes Pihkvasse umbes 10.000 tündrit aastas, sest neid kalu kasutati paastutoiduna.

Merekalanduse kohta arvas Baer, et olukord on eriti halb lõhevetes, kus püünistega lõigatakse läbi lõhilaste pääs koelmutele. Näiteks leidis ta, et Luuga jõe suudmes püüdis üks ettevõtja oma 76 töölisega lõhilasi kevadest talveni ööd ja päevad läbi kahe põrjani ja kaldast kaldani ulatuva noodaga.

Isiklike uurimuste põhjal koostas Baer Eesti alade kohta esimese kalakaitse seaduse, mille tsaar kinnitas 23. novembril 1859 nimetuse all „Määrused kalapüügi piiramiseks Peipsi ja Pihkva järves."

Ka määrati kindlaks karistused. Näiteks noorkalade püüdmise ja müümise eest karistati ühe setveriku (26,23 liitri) puhul 3 rublaga, kahe setveriku puhul 6 rublaga jne.

Keelatud võrkude leidmisel karistati süüdlast kuni 10 rublaga.

Rahatrahvist sai poole ülesandja või süüdlaste kindlakstegija endale, teine pool kuulus avaliku järelvalve asutusele.

Väga omapärane oli selle määruse § 16, milles üteldi: „Kui keegi süüdlastest pole suuteline vastavat rahatrahvi maksma ja kui ta kuulub seisusesse, mis pole vabastatud ihunuhtlusest, siis rahatrahv, mis ulatub 10 rublani, asendatakse vitsanuhtlusega 5—25 hoobini, trahv üle 10 rubla asendatakse 25—40 vitsahoobiga."

Paljudes Balti kubermangude linnades kehtis veel täiendavaid kohalikke eeskirja kalade kaitseks. Näiteks oli Tallinnas lõhe püük keelatud märtsis ja aprillis. Riias keelati jälle lutsu müük jaanuaris, ahvena müük aprillis jne. Kuid need abinõud olid siiski vähesid kalavarade kahanemise tõkestamiseks.

Ka puudus tõhus järelevalve, ning nii kestis röövpüük edasi. Näiteks kalastasid Saadjärvel peaaegu igal aastal venelased, kes müüsid ka vakaviisi väikesi särgi ja ahvenaid.

Et kalakaitse määrused olid rahvale raskelt kättesaadavad, siis kalakaitse selgitamisel suureks sammuks edasi oli esimeste eestikeelsete kalaraamatute ilmumine. Neist kõige olulisemana esines Spuhl-Rotalia „Kodumaa kalad" (1896), mis oli ühtlasi ka esimene eestikeelne määramis- ja käsiraamat üldse.

Merekalade kaitse osas üheks tähtsamaks sündmuseks oli esimene rahvusvaheline Läänemere kalanduse kongress, mis peeti Riias aastal 1910. Sellest kongressist võtsid osa Liivi- ja Eestimaa, Peterburi, Soome, Rootsi, Taani ja Saksamaa kalateadlased. Kongressil käsitleti kalade alammõõdu määramist, räime ja kilu kaitset, hüljeste vastu võitlemist ja muud.

Asukohaga Tartus ja Riias tegutsesid ka Keiserliku Vene Kalapüügi ja Kalakasvatuse Seltsi kalandusi abiseltsid.

Need olid tollal ainsad organisatsioonid, kes kalakasvatuse ja tiigikalanduse kõrval tegelesid ka kalakaitsega.

Omariikluse aastail kehtestati Eestis täielikud ja igati oludele vastavad kalapüügi ja kalakaitse määrused. Praegu Eestis kehtivad kalapüügi eeskirjad pärinevad 1968. aastast. Kuid neile eeskirjadele vaatamata „vetereostus suureneb. Ka põldudele külvatud kemikaalide valgumine koos vihmaveega veekogudesse põhjustab sageli kalade massilist hukkumist." Lisaks sellele „viimase paari aasta jooksul on mürkkemikaalide, vedelväetise ja -kütuse asjatundmatul või hooletul ümberkäimisel tekitatud kalastikule ränka kahju paljudes jõgedes (Selja, Emajõe, Kaave, Mustoja, Piusa jt.)" ning seda hoolimata seadusest, milles nõutakse, et „keelatakse vee keemiliste omaduste igasugune muutmine veekogudes."

Family Trust
FAMILY TRUST CORPORATION REALTOR

SIMCOE JÄRVE ÄÄRES

3 miili Beavertonist põhja poole. Müügil kaks väga heas korras kolme magamistoaga talvekindlat elumaja, ehitatud 8 aastat tagasi, ja üks 100' lai järveäärne ehituskrunt.

Esimene maja asub 100' laial järvekrundil, kaasaarvatud 95' jalga järveranda (ebaühtlane krunt). Majaga kaasas eraldiseisev kahe auto garaash. Küsitav hind $84.500.

Teine mja on 100' laial krundil, õigusega kasutada privaat parki, millel on 290' järveranda. Maja on ehitatud koos ühe auto garaashiga. Elutoas sissehitatud kamin. Küsitav hind $50.900. Kinnisvarad asuvad kõrvuti kruntidel. Ehituskrundi küsitav hind on $38.400, asub otseses läheduses.

Veel müügil mõned suuremad maatükid Gollingwoodis ja Wasaga Beachi läheduses, Nottawasaga ja Saugeen jõgede kallastel. Head kalapüügi võimalused.

Neid maju ja krunte on võimalik näha igal ajal.

Lähema informatsiooni saamiseks helistada

VICTOR LIBE tel. kontoris 694-3336
kodus 488-0129
Beavertonis (705) 426-9155

PANGE KÜTTED KORDA ENNE TALVE

☆ **Ahjude gaasiküttele vahetamine. Kasutage riiklikku toetust.**
☆ **Igasugused kütteseadmete parandused.**
☆ **Mõõdukad hinnad, oskustega töömehed.**

ROLAND KULLIK - Tel. (416) 275-1280

Sügis on tulnud
Fantastiliselt ilus mink

Paremaid ja ilusamaid karusnahku on MINK.
Võite valida muidugi endale ka rebase, swakara, pesukasu, piisami või mitmetest teistest karusnahkadest kasuka.
Valmistame kasukaid ka tellimise peale Teie oma maitse ja soovide kohaselt. Kasukate ümbertegemine. Suur valik moodsaid sügismantleid, uued värvid ja tegumoed — villased ja mohäär.

Ostke nüüd, soodsad hinnad.

FURS by FINN

191 Eglinton Ave. E.
488-1701
Kell 9.30 e.l.—6.00 p.l
Neljap. kuni 7.00 p.l.
Laup. 3.00 p.l.
Chargex, Master Charge

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Lakewoodi rahvatantsijad esinesid etnilisel festivalil

12. septembril toimus New Jerseys tänavune etniline festival, rahvusgruppide esindusgruppide omakultuuri ülevaatus mitmesugustel loomingualadel. Eestlased võtsid juba kolmandat aastat osa pidustusest, mis korraldati Liberty State pargis Jersey Citys, Hudsoni jõe kaldal. Esines Lakewoodi esto rahvatantsugrupp Fred Rikka juhtimisel.

Liberty Park Festival nime all toimuvat pidustust korraldab New Jersey kuberneri nõuandev kogu, kuhu eestlaste poolt kuulub kuberneri poolt nimetatuna ERKÜ esimees Juhan Simonson.

Pidustus toimub otse Manhattani kohal teiselpool Hudsoni jõge asuvas 700 aakri suuruses pargis. Läheduses asub kuulus Vabadussammas, Statue of Liberty ja Ellis Island, ka eestlastest sisserändajaile tuntud „pisarate saar". Rahvatantsu ja teised esinemised toimusid restaureeritud suures raudteejaama hoones, kust läbi käisid kõik sisserändajad, kes Ellis Islandilt praamiga saabusid USA mandri pinnale.

(VES)

ESTO-84 USA peakomitee moodustamisel

ERKÜ juhatus oma koosolekul pühapäeval, 13. sept. otsustas avaldada tehtud eduka töö eest tänu ning tunnustust ESTO-80 USA peakomiteele eesotsas esimehe Peeter Kiikiga. Peakomitee pidas oma viimse koosoleku asjaajamise likvideerimiseks 29. aug.

Juhatus nimetas ESTO-84 USA peakomitee esimeheks Veljo Arengu Rockvillest Marylandis. Veljo Areng oli ESTO-80 USA peakomitee aseesimees. Temal tuleb eesti organisatsioonide ning kogudustega läbirääkitult moodustatud peakomitee koosseis kuni tööalade (transport, majutamine jne.) juhatajateni esitada kinnitamiseks ERKÜ juhatusele. Peakomitee laiema koosseisu liikmete värbamine ning rakendamine toimub peakomitee enda äranägemisel.

ERKÜ juhatus ühtlasi määras ka toetussumma peakomitee esialgseteks kuludeks, nagu bürootarbed, postmargid jm. Peakomitee asub varakult tegema eeltöid USA eestlaste massiliseks osavõtuks IV Ülemaailmsetest Eesti Päevadest Torontos, Kanadas 1984. a. suvel.

(VES)

Naisülemkohtunik pooldab surmanuhtlust

President Reagani poolt nimetatud uus ülemkohtunik Sandra Day O'Connor ütles Senati ülekuulamisel, et ta pooldab surmanuhtlust. Uus ülemkohtunik on ka seisukohal, et politsei tegevus on liigselt piiratud. Tema vaatekoha järele tuleb arvesse võtta politsei poolt esitatud tõendeid, kui politsei ei olnud teadlik, et ta juhtus nende saamiseks tegema põhiseaduse vastase läbiotsimise.

Sandra Day O'Connor ütles veel, et ta ei poolda kooliõpilaste vedamist bussidega ühest piirkonnast teise, et saavutada „rassilist tasakaalu". Ta ütles, et tegelikult on see ainult noorte häirimine.

Aarand Roos lektoriks

STOKHOLM — Fil. dr., kirjanik Arand Roos on ülikoolivalitsuse otsusega määratud ülikoolilektoriks soome-ugri keelte alal Lundi ülikooli juures. Arand Roos töötas 1. juulist 1980 sel kohal asetäitjana.

Eestlased Rahvusvahelise Arhitektide Liidu konverentsil

Rahvusvahelise Arhitektide Liidu 14. kongressist võttis osa kaks eestlast: tehn. dr. Ervin Pütsep Stokholmist ja Toomas Rein Tallinnast.

Ervin Pütsepalt oli ettekanne mõningatest haiglaplaneerimise aspektidest tänavuse handicap-aasta taustal. Toomas Rein kõneles teemal väikelinnade ja maaasulate elukeskkond Eestis.

Paralleelselt paljude näitustega näidati ka lastejoonistusi. Kümneaastane Almar Pihelgas Tallinnast oli joonistanud oma kodulinna kirikuid.

Pärnu toidab Riiat

„Suvitushooaeg Pärnus oli tänavu menukam kui kunagi varem," ütles vana pärnulane sügava irooniaga. „Mitte ainult, et linn on kogu suve kubisenud külalistest „kaugematest vennasvabariikidest". See on Pärnu nuhtlus juba aastakümneid ja sellega ei harju kunagi, sest tegemist on kutsumata külalistega.

Üksikud eestlased läänest, kes Inturisti kaudu suve jooksul Pärnut külastanud, kaovad täielikult „idaküliste" laia jutu hulka.

Kuid ka lähematel naabritel pole elu kerge.

Teatavasti on Riias ammu lätlased muutunud vähemusrahvuseks. Toitlusolukord Riias on praegu isegi halvem kui Tallinnas, kus vahest ikkagi on poest rasvast liha saada. Riias pole aga isegi võid. Kuna laevaühendus Riia ja Pärnu vahel toimus neli korda päevas, siis unustasid riialased oma ilusad Kemeri rannad ja sõitsid Pärnusse, kus toiduolud lahedamad. Niisugune on praegu meie olukorra tegelikkus.

Räägin vahest lastelastele „kodanlikust ajast", kui Pärnu oli puhkuste perioodil rootsi ja soome turistide lemmikpaigaks

ja hõrgutavate roogadega kaetud lauad igalpool olid endastmõistetav asi nii maa kui mere andide poolest".

Nõnda lausus vanem pärnulane õhtute pimenedes.

(Välis Eesti)

Rahvarõiva valmistamise kursus

Eelmiste aastate eeskujul toimub ka sel sügisel rahvarõiva valmistamise kursus Northern Secondary School'is, 851 Mt. Pleasant Road, Toronto haridusosakonna finantseerimisel. Kursusele registreerimine toimub 28. ja 29. sept., kell 7.00 õhtul ja esimene töötund toimub kolmapäeva õhtul, 7. okt., kell 7.30—9.30 (on võimalik ka nimetatud õhtul registreerida).

Kuna järgmised Ülemaailmased Eesti Päevad toimuvad jällegi Torontos, siis on soovitav juba varakult hakata õigete rahvarõivaste valmistamisele mõtlema. Nende valmistamine võtab rohkem aega kui osatakse ette arvata. Eriti on soovitav nooremal generatsioonil kursusest osa võtta, sest varsti kaovad vanaemad ja rahvarõivaste valmistamise tundjad ning noortel tuleb meie rahvusliku pärandi edasikandmise eest hoolitseda ja „näputööd" õppima hakata. Suureks abiks rõivaste valmistamisel on möödunud aastal ilmunud Helmi Kurriku „Eesti Rahvarõivad" uustrüki ilmumine, mida on veel võimalik muretseda (laos 100 eks.), kuid ilma juhtnööritega on algajal võimatu raamatu järele rahvarõivaid etnograafiliselt õigesti valmistada. Kavva on võimalik soovikorral võtta lisaks ka teisi käsitöö-alasid nagu hõretikand, vöökudumine, jne.

Kursust juhatab Endla Komi, kelle poole võib pöörduda eraviisiliselt igaüks, kes on otsustanud kodus rõivaid valmistama hakata, et saada asjatundlikke ja täpseid juhiseid.

Teadaanne kõigile eesti tütarlastele

Toronto Põhjala Tütred alustavad uut tegevusaastat avakoondusega kõigile hellakestele, gaididele ja vanemgaididele. Avakoondus toimub Eesti Maja Noorteruumis neljap., 1. okt. 1981 kell 7.30 õhtul. Edaspidised hellakeste koondused peetakse laupäeva hommikuti Eesti Maja Noorteruumis. Uute hellakeste registreerimiseks ja informatsiooniks helistada Astrid Jõgi'le — tel. 487-2094 või Margot Nortmaa'le — tel. 759-7230.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)

Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

TEIE
koolimineva noore
õppetöö on edukam ja huvitavam, kasutades SAKSA KVALITEET

KIRJUTUS-MASINAT

YORK BUSINESS MACHINES

286 Eglinton Ave. West
Toronto. Tel. 481-5673
M4R 1B2

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Tallinnas peeti Eesti ja Gruusia vahelised kergejõustiku maavõistlused, mille võitsid eestlased punktide vahekorraga 220:95. Tulemusist on märkimisväärne T. Valgepea kõrgushüppe tulemus 2.22, mis on vaid 2 sm nõrgem T. Pahapilli nimel olevast Eesti rekordist ja kõigi aegade kolmas tulemus Eestis. 5000 m jooksu võitis V. Heerik ajaga 14.34,2, naiste kettaheite E. Kubi 61.78.

☆

Pärnus toimus suvine maleturniir, kus kaasa mängisid naiste maailmameister Maia Tshiburdanidze jt. nimekaid maletajaid. Turniiri lõppjärjestuses oli esikoht tallinlasel Aleksander Veingoldil 9 punktiga, 2) Maia Tshiburdanidze 8,5, teised eestlased 10) Kimmeldeld 6,5, 11) Luik 4,5, 12) Kivioja 4, 13) Õun 3,5, 14) Tamme 2,5.

☆

Eesti kergejõustiklased viibisid Soomes võistlusturneel. Lisaks varem teatatud Heino Puuste odavisketulemustele Turus, võistles ta veel Poris kus esimeseks tuli A. Toivonen 85.08, 2) P. Sinersaari 84,92, 3) H. Puuste 83.68. Varkauses oli H. Puuste jälle esimene tulemusega 86.28.

Aivar Ojastu oli Poris parim 400 m ajaga 47,97, Tarmo Valgepea kõrgushüppes 2.18. 5000 m pani Euroopa meister Martti Vainio viimasel sirgel oma kiiruse maksma ja võitis Toomas Turbi 0,51 sekundiga, ajad 13.37,29 ja 13.37,80.

☆

Rakvere Põlulas toimusid tänavused Eesti meistrivõistlused suundorienteerumises ja teaterajal. Naiste (N21) klassis tuli 5,7 km distantsil esimeseks Tiina-Mai Pärnik, 57,50, 2) Anne Kiudorv 1.00.59, 2) Ira Saar 1.01.21. Naiste (N19) klassis oli esimene K. Kaasik 1.05.54, 2) Tiina Kikkas 1.06.50, 3) Rutt Vähejaus 1.06.55.

Meeste (M21) klassis 11,7 km distantsil oli esimene Leho Haldna 1.24,24, 2) Vello Lõvi 1.24,37, 3) Arvo Kivikas 1.27,07. Meeste (M19) klassis oli jällegi esimene Leho Haldna 1.24.24, 2) Toomas Ellervee 1.47.12, 3) Heiki Einpaul 1:51.03.

Teateorienteerumises meeste (6,3 + 6,3 + 6,3 km) tuli meistriks Tartu III meeskond, kuhu kuulusid Avo Veermäe, Mart Külvik, Kalle Remm ajaga 2.32.03. 2) Tartu I võistkond, kuhu kuulusid Lembitu Kuuse, Leho Haldna ja Arvo Kivikas.

Naiste (4,4 + 4,4 + 4,4 km) oli parim Harju I naiskond, kuhu kuulusid Mare Beilmann, Viiu Rebane ja Marje Viirmann, aeg 2.14.08.

☆

Moskvas peetud N. Liidu 50. ujumismeistrivõistluste avapäeval võitis 15-aastane Aivi Liiv esimesena Eesti sportlasist medali. 200 m seliliujumises pääses noor tallinlanna finaali kolmandana. Medaliujumises suutis ta oma eelujumise aega ligemale kolme sekundi võrra parandada saades 2.22,29 ja kolmanda koha, mis samaaegselt oli juunioride arvestuses esikoht.

Spordimärkmeid

1988. a. suveolümpiamängude korraldamisele kandideerib ka Lõuna-Korea pealinn Söul. Hiljuti avaldatud 178-leheküljelises prospektis selgitavad Söuli organisaatorid oma võimalusi. Olümpia vajaduseks tahetakse reserveerida 2 miljonit dollarit, mille eest aastail 1983—1988 peaks valmima olümpiakeskus. Keskus kavatsetatakse ehitada 15 km kaugusele Söulist Chamsili, kus praegu on spordisaal 20000 pealtvaatajale ja bassein 4000 pealtvaatajale. Kavas on veel rajada staadion 100.000 pealtvaatajale, velodroom, vehklemis- ja tõstmishall jne. Asjatundjad arvestavad Söuli shansse olümpialinnana siiski minimaalseiks.

☆

Austraallane G. Unger on uurinud tuule mõju kergejõustiku heitealadel. Ungeri arvates kahaneb kuulitõuketulemus õhutakistuse mõjul (täielik tuulevaikus) 0,9%, vasaraheites koguni 2,5%. Kettaheites andvat kuni 5 minutit sekundis puhuv vastutuul tulemusele juurde kuni 10%. Seevastu pärituul 5 m/sek. annab kuulitõukes juurde kuni 0,5%, vasaraheites 0,9%, kettaheites mõjus aga negatiivselt.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

RISTSÕNA Nr. 1076

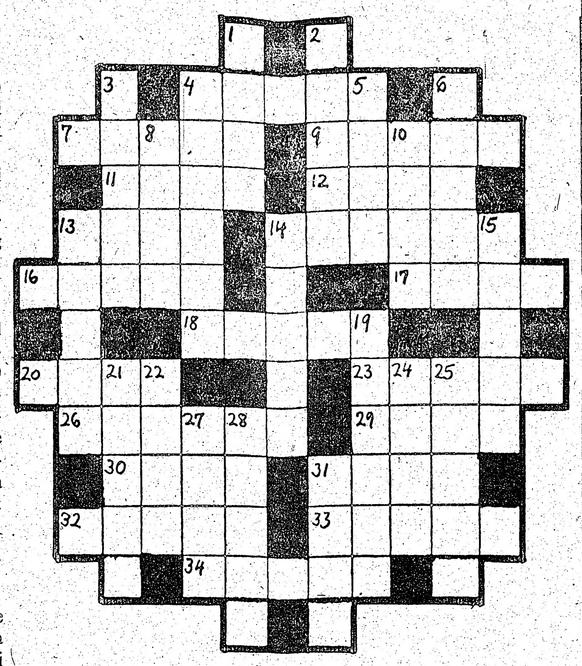

Põikread: 4. Dünamiidi leiutaja, 7. Antiikaja kuulsamaid skulptoreid, 9. Naispeaosaline ühes populaarses ooperis, 11. Elaan, tuhin, 12. Hispaania naisenimi, 13. Närija loom, 14. Olümpia kuldmedali võitnud eesti sportlane, 16. . . . neid — eesti ooper, 17. USA riigimees, mereminister II maailmasõja ajal, 18. Käsigranaadi süüteseadis, 20. Tervitussõna, 23. Elund, 26. Külapidu, 29. Kõlvatu naine, 30. Vahend puulõhkumiseks, 31. Avameelne, 32. Napp, vähene, 33. . . . luu —osa luustikust, 34. Eesti kindlustusfirma Kanadas.

Püstread: 1. Vangi eluruum, 2. Riigimees, kelle nime näeb peagu iga päev ajakirjanduses, 3. Ladinakeelne sõna, millest on tulnud nihilisti mõiste, 4. Ilus aeg, 5. Pael, 6. Sänna lauliku hüüdnimega eesti kirjanik, 8. Kuritegu, 10. Üksik inimene, 13. Vana-kreeka allmaailm, 14. Mehenimi, 15. Juriidiline ametisik, 19. Vajalik ese reisijale, 21. Vaese vastand, 22. Emane loom, 24. Toidud, 25. Kunstlik inimkuju juudi muinaslugudes, 27. Pikkuse mõõtühik, 28. Osa Vietnamist (vanem nimi), 31. Eesti riigivanemaid.

Lemmikkirjanikud kodumaal

Endiselt ja ülekaalukalt on kodueestlaskonna lemmikautoriks Anton Hansen Tammsaare, keda nimetab oma meeliskirjanikuna enam kui kolmandik seal küsitletud elanikkonnast.

Tammsaarele järgnevad Oskar Luts ja Eduard Vilde, edasi aga nooremad mehed Mats Traat ja Juhan Smuul.

Üllikülluses pakutavast vene kirjandusest eelistatakse Leo Tolstoi loomingut, väliskirjanduse muus osas peetakse parimaiks aga Jack Londonit, Ernest Hemingwayd ja Victor Hugod.

RISTSÕNA Nr. 1075
LAHENDUS

Põikread: 1. Mm, 3. Nad, 6. Seppo, 10. Taar, 11. Arno, 12. Eest, 13. Odraiva, 15. Klaas, 17. Out, 18. Alko, 19. Rit, 21. Imaam, 24. Ots, 25. Sina, 27. Baron, 29. Oro, 31. Manner, 33. Pastor, 36. Ula, 37. Igand, 39. Mast, 41. Pan, 42. Eelik, 44. Mai, 46. Akel, 48. Tre, 50. Enese, 52. Kaalium, 54. Ares, 55. Seen, 56. Edna.

Püstread: 1. Madu, 2. Martin, 4. Aav, 5. Draama, 6. Sokk, 7. Pea, 8. Pearson, 9. Ossi, 10. Tootsi pulm, 14. Iga, 16. Loona, 20. Toorutsema, 22. Maat, 23. Aberg, 26. Imal, 28. Omade, 30. Reis, 32. Nimi, 34. Sapine, 35. Oinas, 38. Nelke, 40. Aktid, 43. Lia, 45. Aer, 47. Kes, 49. Run, 51. Es.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Arvo Mägi — EESTI RAHVA AJARAAMAT	26.—	$1.—
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	50
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	50
ESTONIAN SCOUTING	3.—	35
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
TERR KUNGLA JUUBELIALBUM (T.E. Rahvatantsijate Rühm)	15.—	$1.—
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	85
Anna Ahmatova — Marie Under — REEKVIEM	3.50	25
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	30
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	20
Leho Lumiste — ALAMUSE ANDRES (biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust)	6.65	40
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD III	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD IV	2.25	30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	9.—	50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	30
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	30
Andres Küng — MIS TOIMUB SOOMES?	14.—	50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	50

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	40
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	50

10.

Meeste eesmärgiks oli alul raudtee, mis oli umbes kilomeetri kaugusel. Nad laskusid oma kõrgelt vaatluspunktilt alla ja vähese käimise järele jõudsid jälle väikese põllulagendiku servale. Sellised lagendikud olid matka ajal olnud alatisteks takistusteks, kuigi eelolev väli ei olnudki suurem, kui mõnekümne meetri laiune. Välja taga näis kasvavat tihe põõsastik ja põõsastiku taga oligi juba raudtee.

Juvonen uuris binokliga ümbruskonda, aga ei märganud midagi alarmeerivat. Ainult raudteeparandajad oma vatikuubedes töötasid vasakul, kuid sinnagi oli paarkolmsada meetrit. Neid ei tarvitsenud karta.

— Läheme üle välja, otsustas Juvonen. — Kui peaks juhtuma üllatusi, tule vaid järele!

Mehed ületasid mõne silmapilguga põllu ja olid jälle põõsaste varjus. Jälle jätkus vaatlus. Kas neid oli märgatud? Vaevalt, sest kõikjal valitses täielik vaikus. Mehed jätkasid edasi minekut.

Põõsastik muutus raudtee lähedal päris läbipääsematuks tihnikuks, mispärast minekut tuli jätkata põllu serval, kus päses kuidagi edasi liikuma. Põld tegi kaare raudtee suunas ja pärast vähest käimist märkasid mehed, et põõsastik lõpeb. Raudteele ei olnud rohkem kui 30 meetrit.

—Jääme nüüd vaatlema ja jälgima liikumist maanteel, sosistas Juvonen. Ta oleks veel midagi öelnud ,aga nägi samas tsiviilisikut raudteel astumas. Mees vaatas uurivalt põõsaste suunas ja märkas kohe seal olevaid mehi. Hetketki kaotamata pöördus ta ümber ja hakkas kiirjooksuga eemalduma oma tuleku suunas. Juvonen vandus oma südames:

— Oh kurat võtaks! Et meil on nii halb õnn, kirus ta. — Alati keegi märkab ja alarmeerib otsijaid. Nüüd tuleb ülesannete täitmine jätta. Jookseme üle raudtee, ergutas Juvonen, sest tsiviilisik jooksis juba vatijopede lähedal. — Näis pagana tuttavanäolise mehena, võis olla üks neist meestest, keda siiatulekuajal seal põllul sai kohatud. Võis olla just linna teadet viimas, et tulemas oleme. Nüüd, kui ta meid uuesti näeb, siis andis kandadele tuld ega jäänud enam juttu ajama.

— See mark peab nüüd siia lõppema, ütles Kalle sünge häälega.

— Peab . . . peab . . . siin ei aita nüüd kurtmine! Saatana pärast, tuleb vaid tegutseda kiirelt ja pidada silmad lahti ja püss valmis käes! kamandas Juvonen.

Ei olnud aega olukorrale mõelda, vaid tuli edasi pääseda ja peale kiiresti. Üle raudtee jõudnult marssisid mehed kiiruga raudteega paralleelselt. Juvonen otsustas teha veel mõned fotod raudteest ja vatijopedest, sest ta sai aru, et ees on sellest maastikust väga kiire lahkumine ja pildistamised jäävadki tegemata. Alarm oli juba kindlahti kohale jõudnud.

Saades fotod tehtud, jätkasid mehed minekut. Maastik hakkas laskuma ja nad marssisid alla mööda nõlvakut ja nägid eneste ees maja, mis oli meeste ja raudtee vahel. Aga samas nad nägid muudki. Lähedal seisis naine, kes katsus oma parimat tehes peita end suure kuuse taha. Mehed ei saanud enam muud teha, kui minna naise juurde ja Juvonen tervitas teha ehtsas vene keeles. Naine siiski ei vastanud, sest ta nägu oli hirmust valge ega polnud suuteline midagi rääkima. Juvonen katsus märkide keelega seletada, et naine püsiks vait, aga see oli asjatu, kuna naine vaatas vaid kahte määrdunud näoga teekäijat kui kummitusi. Nüüd märkas Juvonen puu taga seenekorvi, naine oli ilmselt metsast tulemas. Tema käes oli tavalisest suurem puravik ja Juvonen arvestas, et naine oli märganud neid juba aegsasti ja katsus vaid pääseda neist enda puu taha peitmisega, lootes et mehed möödduksid teda märkamata.

Juvosel oli taskus 100-rublane rahasedel ja ta katsus osta naist vaikima. Rahatäht oli just selliseks olukorras Juvosele antud. Ehk naine hoiaks suu kinni nii suurt raha saades, arvas Juvonen ja sirutas käe rahaga. Juvose arvestus osutus siiski vääraks. Naise liikumisvõime tuli tagasi ja välgu kiirusega ta paiskas käes oleva seene Juvosele näkku ja hakkas karjudes jooksma kui tulekahju sireen lähedal oleva maja suunas. Seenepiim otse pimestas Juvose silmad ja jõudes enamuse seenesodist oma näolt eemaldada, märkas Juvonen, et naine oli kadunud, kuigi hüüded ja karjumine kuuldus maja poolt.

— Vaata kuradi vanaeite, mis ta tegi! vandus Juvonen. — Kalla nüüd vähe vett oma välipudelist, et saaksin selle põrgu sodi oma näolt ära. On päris hea, et ei teinud pimedaks. See oli alles temperamentne matjuska!

Raudtee suunast ei kostnud enam vatijopede tööhääli, selle asemel hakkas kuulduma igalt poolt äge kisa ja seletus. Juvonen tallas oma vihas seenekorvi ribadeks ja siis hakkasid mehed edasi minema. Lagendiku servele jõudes Juvonen siiski ei jõudnud veel minema hakata, kui hakkas kuulduma auto mürinat Sortavala suunast ja varsti ilmuski veoauto nähtavale. Juhiruumis oli kaks sõdurit, aga midagi muud ei olnud näha, sest present peitis autokasti.

Juvonen tegi veel suure kiirusega mõne foto ja siis nad kadusid metsa varju. Väikese jõe taga näis olevat ehitusgrupp tööl, ja ka seal majade õuedel jooksis inimesi. Kuuldus kisa ja käte lehvitamisega jooksti igasse suunda.

— See nurjatu eit pani ümbruse kihama, seletas Juvonen.

— Nüüd ei päästa meid enam miski ,hädaldas Kalle.

Väike rada sattus meeste ette ja seda kaudu nüüd jätkuski äge minek. Rada suundus maanteele, mis kulges ida-lääne suunas. Tee taga oli jälle lage põld.

— Pagan, need põllud on alati needuseks! kirus Juvonen. — Kui pääseks selle põllu taha, siis ehk võiks siin veel end kuidagi klaarida. Seal näib olevat kõrgeid künkaid ja häid vaatluspaiku. Ja seal võiks võideldagi vajaduse korral.

— Teeme ringi ümber põllu, sosistas Kalle. — Sinna lagedale ei tohi enam minna, tulistavad kohe . . .

— Ära räägi paska! Venelasi on siin igal pool, ärritus Juvonen. — Kuidas siin põrgus saad veel ringi teha, otse üle on sirgem tee ja ega tagaajajad veel päris sabal ei ole.

Hüüdeid kuuldus igalt poolt, aga tagaajajaid sellegipeale ei näinud olevat. Mehed teadsid siiski, et need võiksid mis hetkel tahes kohale jõuda ja algaks äge tulevalang ning teekond lõpeks samasse.

— Ole siin, ütles Juvonen Kallele, — ma lähen vaatan seda teed, et ei tormaks päris tee serval olevaile valvureile selga. Kui õnnestuks pääseda sinna põllu keskel jooksva oja kohale, siis võiks asi veel hästi laheneda.

Juvonen siiski ei jõudnud veel duma auto mürinat Sortavala suunast ja varsti ilmuski veoauto nähtavale. Juhiruumis oli kaks sõdurit, aga midagi muud ei olnud näha, sest present peitis autokasti.

Auto sõitis mööda ja Juvonen pääsis tee servale. Siis ta kuulis äkki koera vingumist ja samas juba nägigi jalgraja suunast kahte sõdurit ja koera. Koer vedas rihma pinguli, sest see oli märganud Juvost ja katsus irevil hammastega tema kallale tormata. Juvonen jälgis liikumatute silmadega koera ja sõdureid, aga samas hakkas kuulduma maanteelt jooksusammusid. Üksik sõdur jooksis püssiga, vaid kümne meetri kaugusel Juvosest. Nüüd tuli tegutseda. Juvonen tulistas püstolist ja sõdur langes kõhuli. Samas ta tulistas mõne lasu koeravalvurite suunas ja sõdurid varjusid kiiresti maastikku. Juvonen hakkas jooksma ja oli peatselt hirmust vabiseva Kalle juures. Kalle oli heitnud end maha kuuse alla ja vaatas silmad hirmust kaamed Juvost, kes alustas jälle tulistamist, sest jalgraja paremal poolel nähti juba liikumist.

— Tulista kurat! Venelasi on igal pool! kirus Juvonen. — Ja tule järele, nüüd tuleb minna!

Mehed hakkasid kiiresti jooksma tee suunas. Start oli äkiline ja Juvose mütski jäi kuuse oksa külge ega tal polnud enam aega seda kaasa haarata.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8[illegible]-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7672

ADO PARK, Q.C.
[illegible]ETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

Kodu otsustab skautluse tuleviku

Lembitu Maapäev Kotkajärvel kavandas uut skaudiaastat

Nädalalõpul, 12. ja 13. septembril toimus Kotkajärvel skautüksus Lembitu Maleva juhtide konverents — Lembitu Maapäev. 19 osavõtjat arutlesid möödunud tegevusaastat ja selle kestel ilmnenud kasvatuslikke probleeme, koostasid aruanded, komplekteerisid juhtkonna ja kavandasid tegevuse algavaks tööaastaks. Uue tegevusaasta pidulik avakoondus on laupäeval, 3. oktoobril kell 10.00—12.00 Peetri kiriku saalides.

Skautlik tegevus Lembitu Maleva kõikides allüksustes toimub eesti keeles. Juhid õpetavad poisse ja poisid sooritavad katseid eesti keeles, rivi toimub eestikeelsete käskluste järgi, lauldakse, vesteldakse ja vaieldakse eesti keeles. Kirjalikud ülesanded — kui neid esineb — täidetakse eesti keeles. Kui poiss ei tea vajalikku eestikeelset sõna, siis on lubatud kasutada inglise keelt, mille juht tõlgib ja laseb poissi sõna või lauset korrata.

Kuigi skauditöös süstemaatilist keeleõpetust ei toimu, kasutatakse eesti keelt rohkem kui eesti koolis, kus tunni lõppedes lõpeb ka eesti keele kasutamine.

Eesti keele tase muutub aga järjest halvemaks. Skaudi-katsed, milleks poisid valmistuvad inglis-keelseid käsiraamatuid kasutades, kipuvad muutuma päris umbkeelseks — eriti nende poiste juures, kelle kodudes pidevalt eesti keelt ei kasutata või lastakse mugavalt kahte keelt segamini. Eesti n.n. „köögikeele" paarsada sõna ei võimalda skaudikatsete sooritamist ega intelligentset jutuajamist.

Maapäev arutas pikemalt keele küsimust ja otsustas eesti keele viljelemist jatkata, kuid konstateeris, et kui eesti skautlus kord tegevuse (eesti keeles) lõpetab, siis langeb vastutus kodule. Nooremad juhid, kes on kasvanud võõrsil, peavad aga endid eesti keeles pidevalt täiendama.

Teine pikem arutlus toimus skautluse osatähtsuse üle. Skaudiliikumine on olnud väga leplik ja kombineerinud oma tegevust kõiki võimlikke organisatsioone ja üritusi arvestades. Tegelikult peaks skautlus arvestama ainult kodu ja kooli. Paljud huvialad ja tegevused, mis viljelevad kitsast eriala ja mille üldine kasvatuslik väärtus on küsitav, blokeerivad noorte vaba aja, mida võiks kasutada skautlemiseks. Skaudijuhid peavad eelkõige ise teadma skautluse mitmekülgsust ja väärtust eestlase ja hea kodaniku kasvatamisel. Seda tuleb selgitada ka vanematele. Hästi korraldatud skautlik noortetöö on parim skautluse osatähtsuse tutvustaja.

Maapäev heiskas lipu laupäeva hommikul Kokajärve kohviku lipumasti. Kohvikus toimusid ka koosolekud ja söögikorrad. Juhtide aruannetest selgus, et üksuste tegevus on kulgenud normaalselt. Suuremate üritustena toimusid suvel „Uudismaa" laager Kotkajärvel ja skautide ning vendurite kanuuretk Algonquin Pargis. Nuiameeste ja Lembitu lellede pered tegutsesid Tallinna Festivali korraldamisel ja sooritasid oma töö kiiduväärselt. Osavõtt niisugustest üritustest on mõeldav ka tulevikus, kui nende korraldamisel arvestatakse rohkem skautlikke printsiipe.

Lembitu Maleva liikmeskond — poisid, juhid ja vanad skaudid moodustavad ülesajalise kogu ja arv on püsiv aasta-aastalt. Poiste väljalangemist huvipuudusel ja muudel põhjustel peaaegu ei esine. Üksusest lahkumine toimub enamasti pärast vanemskaudi aastaid, nagu see on normaalne.

Üksuse majandusaruanne möödunud aastal oli tasakaalus $7800. Eelarve kinnitati $8110 suuruses. Allüksuste kassade pidamise ja revideerimise korda arutleti ja muudeti — revideerimist teostab lellede pere juhatus.

Lembitu Maleva juhtkond komplekteeriti üldjoontes endisel kujul. Täiendusena maleva juhatuses rakendub ühe abijuhina Ain Allas ja sekretärina Ants Evard.

Ajaliselt kõige pikemaks kava punktiks kujunes uue tegevusaasta töökava koostamine, mille eel toimusid kaks lühireferaati. Heino Jõe puudutas üksikute skautlike tegevusalade osatähtsust, Jaan Roos käsitles tegevuse ideid spordi ja meelelahutuse alal. Ants Evard oli valmistanud tervet seina katva aasta-kava. Maleva juht Harold Kivi juhtimisel ja kogu juhtkonna elaval osavõtul tehti sellest Lembitu Maleva 1981/82 tegevusaasta põnev töökalender. Uues töökavas on rohkem rõhku laske- ja purjespordile, osavõtt Kanada skautide suurest paraadist maailma skautluse 75. a. juubeli puhul.

Juhtkonna matrikkel ja töökalender tulevad paljundamisele ning saadetakse kõikidele üksuse liikmetele, nagu see juba aastaid on traditsiooniks. See hõlbustab vanemate ja juhtide vahelisi kontakte ning aegade varumist skautlikuks tegevuseks.

Töötati välja Kotkajärve Lembitu küla kasutamise kord ja tõsteti hoonete kindlustus-summat.

Maapäevast võttis laupäeval osa ka Eesti Skautide Maleva Kanadas juht Silver Kask, kes käsitles eelseisva skaudijuhtide aastakoosolekuga seotud küsimusi, eriti suurlaagri korraldamist 1982. a. suvel. Laupäeva õhtut täitis filmilinalt esitatud loeng erinevate generatsioonide väärtuste-hinnangu ja vastastikuse mõistmise teemal. Loengu esitas Denveri ülikooli (Colorado) psühholoogia professor dr. Morris Massey. Sisult kui ka ettekandelt omapärane loeng kestis poolteist tundi ja põhjustas veel tunni kestvusega elavaid arutlusi.

Huvitav ja asjalik maapäev lõpetati pühapäeva pärastlõunal Harold Kivi tänusõnadega osavõtjatele. Lipp Kotkajärvel langetati selleks aastaks ja heisatakse uuesti lumelaagris jaanuaris 1982. Lembitu poiste koondused algavad pidulikult laupäeval, 3. oktoobril kell 10.00 hommikul Peetri kiriku saalis. Uute poiste registreerimiseks Lembitu Malevasse ja informatsiooniks kasutada telefone: Harold Kivi — 221-9735 ja Heino Jõe — 766-5107.

Eesti kooliõpilasi Göteborgis emadepäeva lavastuses.

Foto: O. Kopler

Eesti teatritegevus Lõuna Risti all

30 aastat eesti teatrit Adelaides. Adelaide Eesti Seltsi Teatri väljaanne Adelaide 1980. 104 lk.

Austraalias on kahe tuntud eestlaste keskuse, Sydney ja Melbourne kõrval kolmandaks eestlaste keskuseks Adelaide. Arvuliselt väikesevõitu, aga aktiivse keskuse tegevus on laiemale eestlaskonnale tundmata. Alles möödunud aastal, kui Adelaide eestlased soovisid omale järgmiste Ülemaailmsete Eesti Päevade korraldamist, kandus tähelepanu sealsele keskusele, peamiselt läbi luubi vaadates, et kes need tegijad seal on nii suure ürituse teostamiseks.

Adelaide eestlaste aktiivsete töötegijatega aga on võimalus tutvuda Adelaide Eesti Seltsi Teatri poolt välja antud mahukas koguteoses „30 aastat eesti teatrit Adelaides". Need kolmkümmend teatrialalist tööaastat on heaks näiteks palju suurematelegi eestlaste keskustele, et kvaliteet võib olla tulemusrikkam kvantiteedist, kui on häid juhte ja sellealalise huviga inimesi.

Neid juhte tutvustatakse teose alul, esialgul kolme juba lahkunut: Vambola Kuike, Ada Meerit ja Karl Kaldi ning neljandana praegust aktiivset teatri kandjat Johanna Tennosaart. Selle järel kirjeldab Õie Haas Adelaide eesti teatritegevust aastail 1950—1980. Ta on jaganud oma ulatusliku ülevaate nelja ajajärku. Esimeses algusaastad Lõuna-Austraalia Eestlaste Koondise Näiteringina aastail 1950—1954. Teiseks tööaastad 1954—1964 Adelaide Eesti Seltsi Teatriringi nime all. Kolmandaks uued tuuled näitetegevuses aastail 1965—1969 ja neljandaks aastad 1969—1980 Adelaide Eesti Seltsi Teatrina. Neile lisanduvad veel kirjeldused lavastajaist ja lavastusist, tegelasist ja tegevusist. Ülevaatest selgub, et Adelaides on 30 aasta jooksul toimunud näidenditelavastusi 56, nende kordusetendusi Adalaides 10, Melbourne'is 5 ja Canberras 1. Külalisetendusi on tehtud 4 Melbourne'ist ja USA-st. Eriüritusina on olnud tubateater, kirjanduslik kohus, segaeeskavaga õhtud, kaks teatriballi, kuna kaasa on aidatud paljudele suuremaile kogu eesti ühiskonda hõlmavaile üritusile. Aga tegijate kõrval on olnud ka vastuvõtjaid ja Ö. Haas märgib, et „Adelaide eestlaskond jälgis siinset eesti lavategevust huviga, eriti esimesel aastakümnel, kus saalid kippusid kitsaks jääma".

Ülevaatele lisanduvad 34 lehekülge (üle 100) fotosid teatritegevusest. Need on huvitavad albumilehed, mida ettenägelikult on kolmel aastakümnel tehtud ja jätavad ülevaate lavapildist, osakujundusest, mida fotoga on paremini kui sõnalises kirjelduses jäädvustatud.

Neile kirjutusile järgnevad L. Treti artikkel eesti näitekirjanikest Austraalias, kus üheks avastuseks on vanaeestlane Jakob Tannenthal, kelle näidend „Taaramäe tammed" (või „Taaramäe tuuled") esitati juba 1930-ndail aastail Sydney eesti asjaarmastajate poolt. Teised näitekirjanikud on Eerik Laidsaar, Erika Teder-Malik (sündinud Tahnenthal), Yri Naelapea, Gunnar Neeme, Mihkel Torn, Leonid Trett, Aleksander Valgma ja Agnes Vesilo, kellest suur osa on juba surnud. Enamus nende töödest on jäänud vaid Austraalia eesti teatrite repetuaari. Autor laiendab oma ülevaate ka heliloojaina tearloomingule kaasa aidanuile, Erik Maasepp ja Elmar Rajaloo on mõlemad selleks abi andnud.

Teose lõpuosas on mõned mälestuskillud, V. Siskalt „Kuri killi ja kulupilli Juku", V. Kanguri „Mõnda Adelaide Eesti Teatri varasemast ajast" ja E.M. Reinpuu „Mälestuskilde". Lõpuks ingliskeelne resümee ja surma läbi lahkunute Adelaide Eesti Seltsi Teatriliikmete loetelu. Kaas ja illustratsioonid Adelaide eesti kunstnikult Gunnar Neemelt, kaunis kujundus Iivo Tuulelt.

Adelaide Eesti Seltsi Teater on sellise, kolmekümmet aastat koondava väljaandega jätnud oma tööst mälestusmärgi, mille ees tuleb aukartust ja imetlust vääriv tunne.

Hannes Oja

UUDISEID KODUMAALT

Tashkendis peeti N. Liidu mehhanisaatorite kutsealavõistlus. Esikohale absoluutseks tshempioniks tuli M. Neidre Märjamaa Rajoonidevahelisest Põllumajandustehnika Tootmiskoondisest. Noorte mehhanisaatorite hulgas saavutas esikoha V. Liiskma Valga rajoonist, kellele anti „kuldsete kätega meistri" nimetus.

★

Erra kandis on tänavu sadanud nagu viimati 1978. aastal. Paarisajale hektarile ei pääse masinatega peale. Tarvis oleks roomikkombaine, kuid vaatamata sellekohasele nõudmisele ja tellimisele, on seni saadud vaid üks. Kartulipõldudel olevat tänavune saak väike ja paljudel kartulitel koor lahti, mistõttu neid ei saavat realiseerida.

★

Sajune suvi on toonud probleeme ka mujal. Söödavarumisega on raskusi Lihula ja Kasari majandeis. Need majandid on igal aastal saanud suure osa heinast kasari jõe luhast. Tänavu on luht veega üle ujutatud ja hein jäi saamata. Ka Karusel on Koro soo uudismaal heina rinnuni, aga vesi on peal ega ei pääse masinatega ligi.

★

„Rahva Hääle" põllumajanduskommentaator ei saa rahule jääda lihatootmisega aasta esimese seitsme kuu jooksul. Loomade ja linnude ettenähtud normist täideti vaid 48%, mis oli 3772 tonni alla eelmise aasta toodangust. Loomapidamises on igasugune tagasiminek, nii on ka paaritatud lehmi ja mullikaid vähem kui aasta tagasi, mida ei saadavat pidada normaalseks, sest sellest olenevat ju karja järelkasv. Eriti halb olevat olukord Hiiumaal, Kohtla-Järvel, Valga ja Paide rajoonides.

★

Kes on suvel käinud Pärnus, naljatatakse kodumaal, need võtku oma võileib kaasa, muidu kulutad kõik vaba aja sabasseismiseks.

★

Tänavu juulikuul anti Narva-Jõesuule kuurordi statuut. Kaubandus- ja teenindusprobleeme saavat seal lahendada vaid komplektselt, kogu kuurordi väljaarendamisega. Kuid rannas ei saa enne midagi ära teha, kui pole lahendatud rannaliiva ja mändide kaitset. Loodetakse, et projekt säilitab liiva ja männid. Vett ei saa enam arteesiakaevudest võtta, kuna uurimised on näidanud, et siis tungiks merevesi põhjaveest tühjale maa-alale. Nüüd tuleb kaevud puurida vähemalt kolme kilomeetri kaugusele ja vesi sealt torustikuga Narva Jõesuusse juhtida. Seni aga, kuni need projektid on alustamata, on kuurordi pilt olnud nõukogudelikult probleemiderikas. Autodel polnud suvel kohta peatamiseks, jäätise müügikohtades olid pikad sabad juba hommikul. Veel pikemad olid need sööklate ja igasuguste kioskite ees, kus müüdi karastusjooke. Rand oli rahvast tihedalt täis. Hiljem saadi teada, et pühapäeviti olevat rannas kuni 45.000 inimest. Enamusel neist polnud võimalusi rahulikuks nädalalõpupuhkuseks, ainult need, kel olid omad toidud ja joogid kaasas, said aega puhkamiseks ja päevitamiseks.

★

Eesti Ajaloo Instituudi arheoloogid, eesotsas vanemteadur Vello Lõugasega, alustasid möödunud suvel väljakaevamisi Hiiumaal Kõpu poolsaarel uurimaks Lääne-Eesti saarte vanimaid asustusi. Väljakaevamistel Kõpu külas sattusid arheoloogid kohaliku kalmistu lähedal muinasasula jälgedele, millise asula olemasolust polnud varem midagi teada. Teati, et Hiiumaa hakkas merest kerkima just Kõpu poolsaarest alates ja esimeseks asustamise ajaks arvati olevat 2000 aastat e. Kr. sündi. Nüüd leitud esemed lubavad esialgseil andmeil hinnata Hiiumaa asustamist 1000 aastat vanemaks. Nagu Vello Lõugas lisas, on praegused Kõpu leiud ja muinasasula paik vanimad Lääne-Eesti saartel. Seega on Hiiumaa asustus vanem kui Saaremaal, mida seni hinnati vanimaks.

Toronto Eesti Aianduslubi väljasõit

Aianduskiubil on tavaks, igal aastal kord või kaks väljasõita kuhugi aianduslikku ettevõttesse, kus näidatakse mida toodetakse ja kasvatatakse. Enamus liikmeid teevad pisimärkmeid paberile, et vajaduse korral saadud tarkust rakendada.

Pühapäeval, 13. septembril oli aga väljasõit Whitbys asuvasse Cullen Gardens and Miniature Village'isse. Ilm oli haruldaselt soe ja päikesepaisteline, vaatamata, et kuupäev oli 13. Sõidu organiseerijad olid Maimu Usin ja Mart Joasaare. Koolibuss mahutas 44 inimest ja omalkäel liitus bussigrupiga 10 inimest.

Culleni aed ja küla hõlmavad väga laialdase maa-ala. Sinna on ehitatud hooned, mis on tillukesed just umbes nagu nukumajad ehk veidi avaramad. Neid ehitusi oli seal 75. Ehitused mis seal eksisteerivad, on tegelikult koopiad originaalsetest ehitustest.

Aias oli ka oma miniatüürne lõbustuspark karussellide ja muude naljadega ja saatemuusika meenutas leierkasti viis. Lilli, pügatud põõsaid ja ilupuid oli lõpmatult palju.

Pärast puhkust ja kehakinnitust jatkus sõit Oshawasse. Sihtpunktiks oli valitud The Robert McLaughlin Gallery, mida propageeritakse broshüüris — õpi tundma Ontariot.

Pika otsimise järele leidsime Gallery. Hoone oli moodne, aga ümbrus vaikne, tundus nagu oleks galerii suletud. Uks oli siiski lahti. Momendil toimus kanadalase Caven Atkins'i näitus, organiseeritud Windsor Art Gallery poolt.

Kojusõidul oli peatus „Burgeris", et joogijanu kustutada, samuti ka ühes teeäärses müügikohas — hinnad olid isegi kallimad kui Torontos ja kauba värskus jättis soovida.

Maimu Usin

● Carnivale '81 raamides toimub Austraalias NSW-s väga mitmesuguseid etniliste gruppide üritusi. Eestlased annavad oma panuse paljude rahvaste ühisüritusena toimuvale rahvuslike käsitööde ja rakenduskunsti näituse osas, mille asukohaks Randwick Town Hall.

VABA EESTLANE

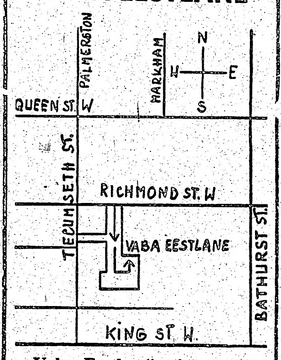

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

* Inimlikkus: minna inimsööja juurde, et vaeseke nälga ei jääks.
Arvo Valton

* Filosoofiat ei ähvarda kuristikku langemine, tema köied on tehtud kõige tugevamast ainest — eimillestki.
A. Valton

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR
C.A.
Chartered Accountant
5 University Ave., Ste. 606
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2N7

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. t õnav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 24. septembril 1981 — Thursday, September 24, 1981

KIREV MAAILM

HELSINGI — Saksa ajaleht „Welt am Sonntag" avaldas hiljuti artikli, mille kohaselt Soome riigipnga presidendi Ahto Karjalaise väimees Atanas Tilev on Nõukogude Liidu salapolitsei KGB agent. Soome ettevõtte Tampella kaubanduslik juhataja A. Tilev väidab, et see teade on täielik rämps ja arvab, et kuuldust on levitatud tema ning pangajuhataja Ahto Karjalaise hea nime määrimiseks. Tilev on sünnilt bulgaarlane, kes sai Soome kodakondsuse aastal 1973. „Welt am Sonntag" aga väidab, et ta on saanud informatsiooni ühe NATO-riigi salajase luureteenistuse käest. Ajalehe andmeil on Tilev KGB agent, kes kogub informatsiooni oma äialt ja selle sõpruskonda kuuluvailt inimestelt. Ajaleht mainib veel, et Karjalainen on praeguse presidendi Urho Kekkose „kroonprints" ja üks järgmine presidendivalimise soosituimaist kandidaatidest. Tilev on lubanud ajalehe laimamise eest vastutusele võtta.

HELSINGI — Oktoobrikuu alul hakatakse Soomes Alko ärides müüma soome viskit. Viski nimeks on „Alko Whisky" ja see on segatud toode suitsulinnastest ja viljapiiritusest. Suitsulinnast on tehtud soome odrast Lahti linnasevabrikus. Viljapiirituse saamiseks on kasutatud soome nisu. Viski valmistatakse Alko Koskenkorva tehases ja villitakse Helsingis Salmisaare tehases. Möödunud aastal müüdi Soomes 2,2 miljonit liitrit viskit, kõiki tugevaid jooke aga 45,7 miljonit liitrit. Kolmveerandliitriline pudel uut jooki maksab 86 Soome marka (ca $23).

BRAMPTON — Üks Toronto lähedal elav Mississauga mees, kes surmavalt pussitas kööginoaga oma isa, uskus, et ta tegi seda Jumala juhtimisel, nagu ta seletas kohtus. Kuigi psühhiaatrid leidsid, et Aldo Secco uskus end olevat kuratliku olendi, ei tunnistanud ta end süüdi meeletesegaduses isa tapmises. Secco rääkis kohtus, et ta sai sageli juhtnööre TV-esinejate ja teiste isikute häältelt. Ta oli plaanitsenud oma isa tapmist juba paar aastat.

CLEVELAND — Reaktiivlennuki mootorisse sattunud kajakad põhjustasid USA lennuväe Thunderbird demonstratsioonigrupi juhi kol. ltn. David Smith'i surma Clevelandis peetud lennuväljal, kui lennuk oli õhku tõusmas. Lendur jõudis end langevarjuga lennukist välja heita, aga langevari ei avanenud ja ta kukkus tõusuraja lähedale kividele.

HELSINGI — Soome laevatehas „WÄRTSILÄ" on jälle sõlminud suure laevaehituse kokkuleppe N. Liiduga. V/O Sudimport on tellinud „Wärtsilält" üle miljardi Soome marga (ca $250 miljonit) väärtuses 9 arktiliste olude jaoks sobivat laeva. Hiigelkokkulepe on juba teine sama nädala jooksul. Varem kirjutas Soome laevatehas „Valmet" alla 800 miljonilisele Soome marga (ca $400 miljonit) suurusele lepingule 13 laeva ehitamiseks N. Liidule. Ka need laevad on ettenähtud rasketele arktilistele liiklusoludele.

BOSTON — Naised, kes tahavad olla võrdsed oma meestega joomises, võivad end palju rohkem kahjustada, kuna nende alkoholi vastuvõtu võime on madalam. „Massachusetts Genral Hospital News" avaldatud artiklis mainitakse, et naised võivad saada maksavigastusi juba kolmandikust sellest alkoholist, mida mehed joovad. Aga ka muud alkoholist mõjustatud haigused on naiste organismis palju kiiremini arenevad, ütles dr. Eleanor Hanna, haigla alkoholikliiniku direktor. Probleem on suurenenud viimaseil aastail, kui naised on jõudnud sellistele töökohtadele, kus nad meestega tahavad ka joomises võrdsed olla.

Eesti Rahvuskomiteel Ühendriikides on tavaks Lääneranniku Eesti Päevade raames koosviibimine, kus kokku saavad Eesti Rahvuskomitee praegused ja endised liikmed ning külalistena on kutsutud Eesti organisatsioonide esindajad ja ka Kanada Eesti Kesknõukogu liikmed. Seattles 15. Lääneranniku Eesti Päevadel toimus see Washingtoni ülikooli vastuvõtu ruumis. Esimene rida vasakult: Peeter Grüner — San Francisco Seltsi esimees ja 1983 Lääneranniku Eesti Päevade esimees; Henn Rebane — Florida ERKÜ peavolinik lõunaosariikides; Boris Auksmann — Los Angeles; Heino Jõgis — ERKÜ peavolinik Lõuna-Läänes, San Francisco; Kalju Jõgi — Eestlaste Kesknõukogu Kanadas liige, Toronto; Uno Teemant — Washington, D.C., ERKÜ liige. Teine rida: Gaston Randvee — Connecticut, Koolide Keskuse esimees; Asta Auksmann — Los Angeles; Viivi Piirisild — Los Angeles, ERKÜ liige; Avo Piirisild — Los Angeles, ERKÜ juhatuse liige; Juhan Simonson — ERKÜ esimees; Ernst Laur — aukonsul Kalifornias; Bruno Laan — Los Angeles, ERKÜ liige; Eino Moks — Seattle, ERKÜ peavolinik Põhja-Läänes, 1981 Lääneranniku Eesti Päevade esimees; Astrid Jõgi — Toronto. Kolmas rida: Maie Nurmberg — Orange, Kalifornia; Norma Rebane — Florida; Aino Laur — Los Angeles; Mari Keerdoja — Bridgeton, New Jersey; Henno Keerdoja —Bridgeton, Seabrooki Koguduse esimees; Helmi Leppnurm — Vancouver; Cornelia Niggol — Seattle; Irene Olljum — Vancouver; Rudolf Olljum — Vancouver, Eestlaste Kesknõukogu Kanadas liige; Otto Tamm — Fresno Eesti Koondise esimees: J. Rütmann — San Francisco; Uudo Sumeri — San Francisco Kogudus; Leena Sumeri — San Francisco; Helgi Laan — Los Angeles; Silvi Kalmann — Portland; Aara Kubbo — Portland; Reeta Tamm — Fresno. Viimane rida: Heino Nurmberg — Orange, Kalifornia; August Kadaja — San Francisco, Enno Leppnurm — Vancouver, Eestlaste Kesknõukogu Kanadas abiesimees; Karl Niggol — Seattle Eesti Seltsi esimees; Enn Raidna — Seattle Võitlejate Ühingu esimees; Helmut Kalmann — Portlandi Koguduse esimees, Sven Rutman — San Francisco Koguduse esimees; Uno Veidemann — San Francisco Võitlejate Ühingu esimees.

Montreal – rahvusvaheline linn

(CANADIAN SCENE) — Esimene teadaolev eurooplane, kes jala Montreali saarel maha pani, oli prantsuse maadeuurija Jacques Cartier. 1535. a. oma teisel uurimisreisil aerutas ta paadiga St. Lawrence'i jõgepidi üles paigast, mida me praegu tunneme Quebec City nime all.

Esimene asula rajati Montreali alles järgmisel sajandil. 54. a. pärast Quebeci asutamist 1608, rajati Montreali karusnahkade müügipunkt ning jesuiitide misjon Paul de Chomedy de Maisnonneuve'i poolt. Prantslaste valitsuse ajal, mis kestis kuni a. 1760, arenes Montreal aeglaselt välja karusnahkade ostu-müügi ning misjonitöö keskuseks.

Kui Kanada läks lepingu alusel inglaste kätte 1763. a. nn. Pariisi Kokkuleppe põhjal, arenes Montreal kiiresti suureks kaubanduskeskuseks.

Ta jättis kaugelt seljataha Quebec City ning oli koguni parlamendi asupaigaks. Inglise keel ja inglise mõju oli seal võrdne prantslaste omaga.

Konföderatsiooni päevil a. 1867 kuni Kanada Dominion loodi ja Quebec sai oma provintsivalitsuse, hakkas prantslasist elanikkond kiiresti kasvama ja prantsuse keel valitses Montrealis. Linna ärimehed, enamus nendest inglise päritoluga, arendasid Montrealist välja Kanada panganduse ja majanduse keskuse ning riigi metropolise.

Tänapäeval on kanada ärikeskus sealt hakanud nihkuma Torontosse või läände, kuigi Montreal on tänaseni püsinud kui oluline majanduslinn.

Ta on kohtamispaigaks inglise ja prantsuse keelt rääkivaile majandusinimestele ning seal on leidnud omale kodud paljud uustulnukad üle kogu maailma.

Viimastel aastatel on Montreal peamiselt pälvinud üldist tähelepanu oma linnapea Jean Drapeau tõttu, kes alustas oma karjääri reformaatorina ning alates 1960. a. on ta pidevalt tagasi valitud linnapea kohale. Drapeau on unistaja ja omamoodi visionäär, tänu temale toimus Expo '67 ning olümpia 1976. a. Tema sooviks on alati olnud teha Montrealist „rahvusvaheline linn".

Suur saar, kus Montreal asub, rajati Ottawa ja St. Lawrence'i jõesuudmeisse. Saar on 50 km pikk ja 14 km lai saare kõige laiemas osas.

Saare lõunaosas moodustab St. Lawrence'i jõgi kiire vooluga kosed ning et nendest takistustest üle saada, ehitati sinna 1835. a. Lachine'i kanal.

1957. a. sai valmis St. Lawrence Seaway System, mis oli Kanada ja Ühendriikide ühine ettevõte ning sellest ajast peale kaotas Lachine'i kanal oma tähtsuse ning seda ei kasutata enam.

Montreali sadam asub 1,600 km Atlandi ookeanist eemal ning on üks maailma parimaid. Tänu jäälõhkujaile saab Montreali sadamat kasutada 12 kuud aastas. Kuid talvekuudel on seal tegevus väiksem kuna St. Lawrence'i veetee ei ole talvel kasutatav.

Kuna Montreal asub saarel, siis on linnas loomulikult palju sildu maanteede ühendajaina Montreali 2,75 miljoni elaniku jaoks.

Montreali vanalinn asub vee ääres. Vanad kitsad tänavad ja kahe- ning kolmekordsed massiivsed kivimajad on muinsuskaitse all, nad on küll renoveeritud korterimajadeks, restoranideks ja äridekss, kuid ehitused ise on põhiliselt puutumata. Seda osa kutsutakse Vanaks Montrealiks ning selle linnaosa omapära püütakse säilitada nii palju kui iganes võimalik.

Vana Montreali juures asub St. James Street, mis nüüd küll on ümbernimetatud St. Jaques tänavaks. Siin asus vanasti linna tuiksoon äride, pankade ja tureudega, kuid nüüd on see nihkunud põhja Dorchesteri Boulevard'ile, kus ehitused on moodsad kõrgmajad.

St. Jacques'il aga asub uus kohtuhoone ja sinna ümbrusse on nüüd kogunenud hulgaliselt advokaadibüroosid. Samuti asub samal tänaval kolm suurt ajalehte, „La Presse", „The Gazette" ja „Le Devoir".

Vanalinnasüdameks on Notre Dame'i kirik, mis asub Place d'Armes'i ääres ning mis on vanim kirik Montrealis.

Parimad hotellid asuvad kesklinnas. Place Bonaventure, mis hõlmab ärisid, restorane, näitusesaale, on tegelikult hotell. Praegu ehitatakse samasse lähedusse konverentside halli.

Paljud all-linna ehitused on omavahel seotud maa-aluste äripindadega, samuti raudteejaamaga ja allmaaraudteega.

Canadian Pacifici ja Canadian National Railway peakorterid asuvad Montrealis, samuti Air Canada oma.

Sisemaa lennud ning lennud Ühendriikidesse väljuvad Dorvali lennuväljalt, mis asub 22.5 km kesklinnast eemal. Ülemere lennud väljuvad aga Mirabelist 50 km eemal linnast.

Montrealis asuvad mitmed nimekad inglise ja prantsuse teatrid, sest sealsed elanikud peavad teatritest lugu. Place des Arts on nii teatrite kui kinode keskus, seal toimuvad ka muud esinemised.

Botaanika aed asub linna idaosas ja seda külastatakse palju.

Linna parkidest on kõige populaarsem Mount Royal, mis asub mäel.

Sport on väga armastatud ning võistlused toimuvad olümpiastaadionil.

Kuigi äärelinnad on tihedalt asustatud, on Montreal siiski suutnud säilitada oma vanalinna, mis on silmarõõmuks nii omadele kui turistidele. Poliitilised konfliktid on selles linnas küll aeg-ajalt teravad, kuid see ei puuduta üldist linna elanikkonda, kes oma igapäevast elu häirimatult võivad jatkata.

„Raialeidjatel" algab sügishooaeg

„RAJALEIDJATE" GAIDLIPKONNA pidulik avakoondus toimub 8. okt. kell 7.30 õhtul Peetri kiriku all-saalis.

Paneme vanematele eriti südamele — tooge oma tütred teiste eesti tüdrukutga koos osa saama eesti kultuurist, gaidlikust mängust ja paljudest muudest noorusrõõmudest millest nad muidu ilma jääksid.

Märkame rõõmustavalt, et paljude organisatsioonide juhatustes, meie eesti ühiskonnas, töötavad veteranide kõrval juba noored, kes on läbi käinud skautlik-gaidlikust organisatsioonilisest tegevusest ja nii on see hea.

Palume vanematel antud ajal lastega kohal olla või helistada: ngdr. Ingrid Kütt — tel: 889-1063, gdr. Ene Lüdig — 755-8996, gdj. S. Vanaselja — 423-2146, gdr. Ene Runge — 438-6500.

Riin Rivanool

Kurg

Võib-olla lugejate hulgas on veel keegi nii naiivne kes arvab, et kured ei too lapsi. See on ju muidugi igaühe oma asi arvata ja õigeks pidada, mida süda soovib, mina ise ja isiklikult aga võin teadusliku uurimise ja pikaaegsete kogemuste varal siiski kinnitada, et jah, kurg toob lapsi küll.

Seda teaduslikku uurimist olen mina teinud siinsamas meie oma oja kaldal ja et seda kõike mitmekordsed kogemused tõestanud on, siis võib ammuaegseid ja teadaolevaid kurejutte ning oletusi õigeiks lugeda.

Juba üle kümne aasta tagasi märkasime ühel suvel, et meie ojja ilmus aeg-ajalt kurg konni sööma või muidu lustiks-rõõmuks jalgu loputama. Samal sügisel sündis meie perre esimene lapselaps Tiina.

Nõnda juhtus ka edaspidi, et mõnel aastal kurg meie ojja ilmus ja mõnel ei, sel aastal aga kui ta tuli, sündis meie perre igakord suureks rõõmuks üks uus maimuke. Vahest juhtus see suvel, vahest sügisel või talvel, aga alati kureaastaga koos ja sellega sai see kure osa lastesaamisel lõplikult tõestatud.

Nüüd aga oli kure külaskäik jällegi mõningaid aastaid vahele jäänud ja ojavee konnakasvandused arenesid soodsas päikepäeva rahus.

Siiski, sellest tänavusest tuli imede ja üllatuste suvi ja näis, kuis see asi kõik veel lõpeb. Juhtumuste järjekorras on asjad arenenud nii:

Lastele sai sel suvel ojas sõudmiseks ostetud väike kummipaat, mida neil suure jõkke viia polnud lubatud. Sellega nad siis ojas sõitsid ja sulistasid, hädaohtu polnud karta, et paat kaugele läheks ja seal võisid nad ilma valvetagi õiendada.

„Oja kohal on suure linnu pesa! See on vaevalt meeter või poolteist üle veepinna madalate okste vahel, viis poega ka sees."

Muidugi leidsime selle siis ka kaldalt vaadatuna üles, oli selline risus-rõõbus okstest kokku kohmerdatud ehitus, arhitektuuriliselt igatahes üks vilets värk, vaata, et pojad pesapõhjast läbi ei kuku.

Margus, kui asjatundja, tegi omakorda paadisõidul kindlaks, et on kure pesa ja tagasitulles porises:

„Põrsad, sihukesed, vähe sellest, et ojavee ära essuvad, üks oksendas haiseva kala välja, äärepealt et mulle otse pähe ei plartsatanud."

Enamasti olid kurepojad üksi, ema näis üsna arg olevat, vaid kord nägin teda hilisõhtul pesa peal lössutavat, oli nagu paras koerakutsikas ja ime, et nõrgad oksad sellist „ehitust" koos perekonnaga ülevalhoida suutsid.

Kureperekonnale sai siis aga võimalikult palju rahu antud ja toetudes senistele kogemustele võisin oma Aadamale kuulutada:

„Asi on selge ja klaar: tulemas on viisikud. Viis kurepoega pesas otse meie oma maa peal, selgemat ennustust enam olla ei saa."

Siis hakkasin mõtlema, et viisikud on ju toredad küll, aga sündides nõrgad, ehk ei jää kõik elamagi ja sellest tuleb kurvastust; tegemist on nendega palju kah, nii et — ei tea nüüd mis või kus või kunas ja kuidas teha . . .

Ettevaatuse mõttes kutsusime külalised, naabrid ja linnasõbrad, et kui nad kureviisikuid näevad või vaatavad, ehk siis jääb kuremamma pilk mõne teise peale pidama ja siis ta viib ehk need ettekuulutatud beebiviisikud hoopis mõnele nendest külakostiks. Kaval mõte, eks ole!

☆

Kurepojad kasvasid, pesas nad enam ei püsinud ja õhtul ning varahommikul käis Aadam „oma lapsi" salamisi puuokstel ülelugemas. Olid ikka alles. Pärastpoole see vaatlemine kurepoegi enam nii väga ei häirinudki, nägin kord, kui üks neist, küllap igavusest, lausa haigutas, kuni lõpuks viisakuse pärast tiiva pikalt noka ette tõmbas ja jalga sirutas.

Siis sai selgeks lendaminegi. Viimasena käis veel vaid üks neist järjekindlalt pesa juures puu otsas magamas. Pesa ise — see arhitektuuriline ime — oli siis juba orkide ja raagude näol ojast alla voolu tulnud, ega pidanud kasvava perekonna raskusele näiliselt enam vastu.

Ja siis lõpuks ei tulnud enam see viimanegi. Päevast päeva tegime oja äärtpidi oma otsimisretki küll varahommikul ja hilisõhtul, aga nad olid päriselt ja alatiseks läinud.

Kui sügisel kureparved üle jõe lõunapoole lendavad, laulan neile oma trepilt: „Teele, teele kurekesed, üle metsa maa . . . ikka, ikka lõuna poole, kus Egiptimaa," ja jälgin nukrusega, kas ka meie viisikud nende hulgas olla võiksid. Aga ehk tulevad nad järgmisel suvel oma sünnikodusse jälle tagasi? Võibolla . . .

Siit ei lenda nad muidugi mitte Egiptimaale nagu me kodumaine lauluke ütleb, vaid võtavad suuna otse alla Ameerikamaa lõunaosadesse ja kevadel lendavad sealt ligi 2000 miili jälle tagasi. Ah, kuis ma ootan kevadet!

Ja kui siis need beebiviisikud vastavalt kõigile ennustusmärkidele ja kuretooduina kas meie perekonda või kuskile mujale kohale jõuavad, küll te sellest siis kuulete.

EKK Kontsertbüroo teatab

Provintsivalitsuse kultuuriministeerium on võimaldanud EKK kontsertbüroole kontserdi piletite hinnaalandust Wintario loteriipiletite arvel. Palume hoida alles oma mittevõitnud loteriipiletid ja esitada need EKK kontsertide piletite lunastamisel hinnaalanduse saamiseks. Kontsertseeria algab 18. okt. kontsert- ja luuleõhtuga Peeter Tammearu heliloomingust ja Meery Devergnase luulest.

Nalja

„See korter meeldib mulle, ainus paha asi on, et siin on laskemoonavabrik otse ümber nurga."

„Sellest pole midagi," kinnitab majaperemees. „See lendab ühel päeval nagunii õhku."

Ell-Piret Multer auhinnati uurimistööde eest

Ell-Piret Multer, kes töötab National Fisheries Research Laboratorys, Columbias, Missouris, auhinnati äsja 2. auhinnaga ($250) II BIOSIS uurimisvõistlusel. Võistlus haaras ka kompuuteri kasutamise uurimistöödel informatsiooni otsimisel bioteaduste uurimisaladel.

Võistlusele oli saadetud töid kogu maailmast reas keeltes. Otsuse langetas rahvusvaheline kohtunike kogu. Auhinnatud tööd tulevad avaldamisele. Teated Ell-Piret Multeri auhindamisest ilmusid ka kohalikes lehtedes.

Ell-Piret Multer on lõpetanud University of Denver inglise kirjanduse alal ja magistreerunud samas ülikoolis raamatukoguduse alal. (VES)